

**Tekniikan ihmelapset: Päiväkoti-ikäisten lasten viihde-
elektroniikan käyttö kotona**

Veera Pylkkänen

Varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkielma

Kevätlukukausi 2015

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Pykkänen, Veera. 2015. Tekniikan ihmelapset: Päiväkoti-ikäisten lasten viihde-elektroniikan käyttö kotona. Varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos.

Viihde-elektroniikka kehittyä jatkuvasti ja jo pienet lapset ovat aktiivisia laitteiden käyttäjiä. Tämän tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa pienten lasten kotien viihde-elektronista ympäristöä ja sitä, kuinka paljon lapset käyttävät viihde-elektronisia laitteita kotona. Tutkimus selvitti myös viihde-elektroniikan simultaanikäytön eli monen laitteen samanaikaisen käytön piirteitä pienten lasten keskuudessa.

Tutkimus toteutettiin *survey*-tutkimuksena ja siihen osallistui kaksi päiväkotia. Aineistonkeruun metodina käytettiin kyselylomaketta, jonka vanhemmat täyttivät. Tutkimukseen osallistuneet 74 lasta olivat iältään 1-7-vuotiaita. Aineisto analysoitiin määrällisesti tilastomenetelmiä käyttäen. Keskeisimmät testit olivat Mann-Whitneyn U-testi ja Kurskal-Wallisn H-testi.

Televisio oli viihde-elektronisista laitteista yleisin pienten lasten kodeissa. Lapset myös käyttivät sitä kotona useammin kuin mitään muuta laitetta. Lisäksi yli puolet lapsista käytti ainakin joskus tablettitietokoneita, DVD- tai Blu-ray-soittimia, pelikonsoleita, televisio-ohjelmien tallennusvälineitä, älypuhelimia ja musiikkilaitteita kotona. Viihde-elektroniikan simultaanikäyttöä esiintyi hieinan alle puolella 1-7-vuotiaista lapsista ja yleisin laiteyhdistelmä oli televisio ja tablettitietokone.

Lapset käyttävät kotona monenlaista viihde-elektroniikkaa ja ovat uusimpien laitteiden, kuten tablettitietokoneiden ja älypuhelimien säännöllisiä käyttäjiä. Tämän tutkimuksen perusteella Suomessa olisi tarvetta tehdä tutkimusta erityisesti alle kouluikäisten lasten simultaanikäytöstä.

Hakusanat: lapset, viihde-elektroniikka, simultaanikäyttö

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	VIIHDE-ELEKTRONIIKKA LASTEN KOTONA	7
2.1	Mitä on viihde-elektronikka?.....	7
2.2	Televisio sekä siihen liitettävät tallennusvälineet ja mediasoittimet	8
2.3	Musiikkilaitteet	9
2.4	Digitaaliseen pelaamiseen sopivat laitteet	10
2.5	Muut kannettavat laitteet	12
3	LAPSI LAITTEEN KÄYTTÄJÄNÄ	13
3.1	Monenlainen laitteiden käyttö ja muodikkaat mobiililaitteet.....	13
3.2	Vanhemmat ja lapset kodin viihde-elektronisessa ympäristössä	14
3.3	Televisio-orientaatiosta aktiiviseen ja passiiviseen television katseluun	16
3.4	Simultaanikäyttö.....	18
4	TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
5.1	Tutkimuksen eteneminen	22
5.2	Aineistonkeruu kyselylomakkeella.....	24
5.3	Tutkimukseen osallistujat.....	26
5.4	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	28
5.5	Aineiston analyysi	31
6	TULOKSET	33
6.1	Mitä viihde-elektronisia laitteita lasten kodeissa on?	34
6.2	Kuinka usein lapset käyttävät viihde-elektronisia laitteita kotonaan?....	37
6.3	Ovatko lapsen ikä ja sukupuoli sekä kodin viihde-elektroninen ympäristö yhteydessä laitteiden simultaanikäyttöön?.....	42

7	POHDINTA.....	45
7.1	Tulosten tarkastelua	45
7.2	Tutkimuksen rajoitteita ja vahvuuksia	48
7.3	Johtopäätöksiä ja jatkotutkimushaasteita.....	49
	LÄHTEET	50
	LIITTEET.....	54

1 JOHDANTO

Tämän kandidaatin tutkielman aihe on päiväkotikäisten lasten viihdeelektroniikan käyttö. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka paljon lapset käyttävät viihdeelektroniikkaa kotonaan. Tutkimus kartoitti myös lapsen iän ja sukupuolen yhteyttä viihdeelektroniikan käytön useuteen. Lisäksi tutkimuksella selvitettiin, kuinka paljon päiväkotikäiset lapset harrastavat viihdeelektroniikan simultaanikäyttöä eli käyttävät useampaa kuin yhtä laitetta samanaikaisesti.

Lapset ovat kasvava viihdeelektroniikan ja median käyttäjäjoukko: erityisesti internetin käyttö ja pelaaminen viihdeelektronisilla laitteilla ovat yleistyneet pienten lasten keskuudessa (Suoninen 2014, 34, 41). Viihdeelektroniikan käytön tutkimus on ajankohtaista myös siksi, että uudet mobiililaitteet, kuten tablettitietokoneet ja älypuhelimet, ovat yleistyneet nopeasti lapsiperheissä ja ovat usein myös lasten käytettävissä kotona (Rideout 2013, 15). Lasten viihdeelektroniikan käytön tutkiminen on tärkeää, koska sen avulla voidaan suunnata muun muassa kehityshankkeita ja lapsille tarjottavaa mediakasvatusta (Suoninen 2014, 5).

Lasten mediabarometrissa 2013 on kartoitettu suomalaisten 0–8-vuotiaiden lasten mediankäyttöä ja sen muutoksia. Tutkimus on keskittynyt erityisesti lasten käyttämiin mediasisältöihin. (Suoninen 2014.) Tämä tutkimus taas lähestyy lasten mediankäyttöä viihdeelektronisten laitteiden näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on siis kartoittaa lasten käyttämiä laitteita ja käytön useutta. Medialaitteiden saatavuutta lapsiperheissä on tutkittu muun muassa vuoden 2010 Lasten mediabarometrissa (Kotilainen 2011) ja hieman myös Lapsiperheiden mediakyselyssä 2012 (Pääjärvi, Hoppo & Pekkala 2012).

Pienten lasten viihdeelektroniikan simultaanikäyttöä eli monien laitteiden käyttöä samanaikaisesti on tutkittu erittäin vähän. Rideout (2011) on suunnut yhdysvaltalaislasten simultaanikäyttöä laajassa 0–8-vuotiaiden lasten median käyttöä koskevassa tutkimuksessaan. Muut simultaanikäyttöä koskevat tutkimukset keskittyvät vanhempiin lapsiin, nuoriin tai aikuisiin (esim. Jago,

Sebrie, Gorely, Cillero & Biddle 2011; Rideout, Foehr & Roberts 2010; Roberts & Foehr 2008). Suomessa ei ole juurikaan tutkittu simultaanikäytön esiintyvyyttä pienten lasten keskuudessa. Tällä tutkimuksella tuotetaan uutta tietoa päiväkotikäisten lasten simultaanikäytön piirteistä ja sen yleisyydestä.

Tämän tutkimuksen tuloksista voivat hyötyä erityisesti vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta. Vanhemmat voivat verrata oman lapsensa viihdeelektroniikan käytön määrää muiden lasten vastaavaan. Näin tutkimustulokset voivat parhaimmillaan tukea vanhempia kasvatustehtävässään. Päiväkodin henkilökunta taas saa tutkimuksesta eväitä vanhempien tukemiseen: esimerkiksi tutkimustulosten pohjalta voi järjestää lasten viihdeelektroniikan käyttöä ja mediakasvatusta koskevan vanhempainillan.

2 VIIHDE-ELEKTRONIikka LASTEN KOTONA

Tässä luvussa määritellään viihde-elektroniikan käsite ja esitellään tähän tutkimukseen valitut laitteet. Lisäksi vertaillaan suomalaisten ja yhdysvaltalaisien lasten viihde-elektroniikan käyttöä ja laitteiden yleisyyttä lapsiperheissä. Vertailussa on käytetty ensisijaisesti Lasten mediabarometriä (Suoninen 2011; 2014) ja lähes vastaavien yhdysvaltalais tutkimusten (Rideout 2011; 2013) tuloksia, koska nämä ovat viimeisimpiä kansallisesti edustavia pienten lasten median käytöstä tehtyjä tutkimuksia.

2.1 Mitä on viihde-elektroniikka?

Viihde-elektroniikalla tarkoitetaan sähkökäyttöisiä ajanvietevälineitä (Allardt, Nurminen, Lehtinen & Saloranta 1986, 234). Viihde-elektroniikan käsite on hyvin läheinen medialaitteen käsitteelle. Medialaitteen käsitettä käytetään useissa lasten median käyttöä koskevissa tutkimuksissa (esim. Suoninen 2014; Kotilainen 2011). Medialaitteella on tällöin viitattu tutkimuksissa eriteltyihin laitteisiin. Nämä laitteet kuitenkin vaihtelevat tutkimuksesta riippuen. Medialaitteen käsitteen monitulkintaisuuden vuoksi tässä tutkimuksessa käytetään yksiselitteisempää viihde-elektroniikan käsitettä.

Tässä tutkimuksessa käytettävä rajausta lasten arkea eniten koskettavista viihde-elektronisista laitteista perustuu pitkälti Lasten mediabarometrissa (Suoninen 2011) käytettyyn jaotteluun. Samanlainen rajausta mahdollistaa tulosten vertailun. Viihde-elektronisista laitteista tämän tutkimuksen kohteena ovat matka- ja älypuhelimet, pöytätietokoneet, kannettavat tietokoneet, tablettitietokoneet, radiot, CD-soittimet, C-kasettisoittimet, stereot, kannettavat musiikki-soittimet, televisiot ja niihin liitettävät tallennusvälineet, projektorit ja videoykit, pelikonsolit, käsikonsolit, DVD- ja Blu-ray-soittimet, VHS-nauhurit, kannettavat DVD-soittimet sekä elektronisten kirjojen lukulaiteet.

Matka- ja älypuhelimet otettiin mukaan tähän tutkimukseen niiden viihdeellisten ominaisuuksien takia, vaikka niiden perustarkoitus ei ole toimia ajan-

vietteenä. Pienille lapsille puhelin on kuitenkin ensisijaisesti viihteellinen ajan­käytön väline: alle kouluikäiset lapset käyttävät älypuhelinta useimmiten videoiden katseluun tai pelien pelaamiseen, kun taas koulun aloittaneet lapset käyttävät puhelinta ensisijaisesti yhteydenpitoon vanhempiensa kanssa (Suoninen 2014, 42–45). Matkapuhelimen lukeminen viihde-elektronikaksi on tarkoituksenmukaista tässä tutkimuksessa, koska matkapuhelimilla on mahdollista esimerkiksi pelata, kuunnella musiikkia, katsella videoita ja selata internetiä.

2.2 Televisio sekä siihen liitettävät tallennusvälineet ja mediasoitteimet

Tutkijat näyttävät olevan yhtä mieltä siitä, että televisio on pienten lasten keskuudessa suosituin viihde-elektroninen laite (Pääjärvi ym. 2012, 11; Rideout 2013, 17; Suoninen 2011, 15–16; Valkonen, Pennanen & Lahikainen 2005, 54). Television omistikin Suonisen (2011, 16) mukaan 93 % suomalaisista lapsiperheistä ja 77 prosentissa perheistä alle yhdeksänvuotias lapsi käytti sitä (ks. taulukko 1). Yhdysvalloissa television omisti 96 % perheistä ja 58 % alle yhdeksänvuotiaista lapsista katsoi sitä ainakin kerran päivässä (Rideout 2013, 17). Suomessa taas televisio-ohjelmia seurasi niiden lähetysaikana ainakin kerran päivässä 36 % 0–8-vuotiaista lapsista (Suoninen 2014, 17).

TAULUKKO 1. Televisiot ja niihin liitettävät tallennusvälineet sekä mediasoitteimet 0–8-vuotiaiden lasten perheissä Suomessa ja Yhdysvalloissa

Laite	Suomessa 2010 (Suoninen 2011, 16)		Yhdysvalloissa 2013 (Rideout 2013, 31)
	Laite taloudessa	Laite lapsen käytettävissä kotona	Laite taloudessa
Televisio	93 %	77 %	96 %
Televisio-ohjelmien tallennusväline	63 % ¹	36 % ¹	28 %
DVD- / Blu-ray-soitin	89 %	61 %	78 % ²
VHS-nauhuri	54 %	33 %	-

¹Luku sisältää vain tallentavat digiboksit; ²luku sisältää vain DVD-soitimet.

Kuvaohjelmia voidaan katsella televisiosta muulloinkin kuin niiden lähetysaikoina. Lasten keskuudessa yleisimmät laitteet, joilla tallennettuja ohjelmia katsellaan, ovat Suonisen (2014, 16) mukaan tallentava digiboksi, DVD-soitin ja VHS-nauhuri. Lasten mediabarometrin mukaan tallentavan digiboksin omisti 63 % perheistä ja lapset käyttivät sitä 36 prosentissa perheistä. Vastaavat luvut olivat DVD- tai Blu-ray-soittimen kohdalla 89 % ja 61 %. VHS-nahurin omisti hieman yli puolet (54 %) perheistä ja kolmannes (33 %) lapsista käytti sitä. (Suoninen 2011, 16.) Televisio-ohjelmien tallennusvälineitä (*digital video recorder*) oli yhdysvaltalaisissa lapsiperheissä harvemmin kuin tallentavia digibokseja suomalaisissa perheissä: tällaisen tallennusvälineen omisti 28 % yhdysvaltalaisperheistä. DVD-soitin taas oli 78 prosentissa perheistä. VHS-nauhureiden määrää ei ollut mitattu. (Rideout 2013, 31.)

2.3 Musiikkilaitteet

Musiikkilaitteet ovat lasten keskuudessa suosittua viihde-elektroniikkaa. Musiikkilaitteita ovat radiot, stereot, CD-soittimet ja kannettavat musiikkisoittimet. Jokin näistä musiikintoistoon tarkoitetuista laitteista löytyi lähes kaikista (98 %) suomalaisperheistä ja lasten käytössä sellainen oli 72 % perheistä (Suoninen 2011, 16). Suomalaislapsista 58 % kuunteli radiota tai äänitteitä päivittäin tai lähes päivittäin (Suoninen 2014, 46). Rideout (2013) ei tutkinut musiikkilaitteiden määrää lapsiperheissä.

Vuonna 2010 tytöt kuuntelivat radiota ja äänitteitä kaikissa ikäryhmissä hieman poikia useammin (Suoninen 2011, 37). Tällaista eroa ei kuitenkaan ollut havaittavissa enää vuonna 2013 (Suoninen 2014, 46–47). Yhdysvalloissa pikkulapset näyttävät kuuntelevan enemmän musiikkia kuin vanhemmat lapset (Rideout 2013, 15; 2011, 18; Rideout & Hamel 2006, 9). Suomessa taas tällaista ikäryhmien välistä eroa ei ole havaittu (Suoninen 2011, 37; 2013, 46). Kuitenkin sekä Suonisen (2014, 47) että Rideoutin (2013, 16) mukaan päivittäinen musiikin kuuntelun määrä lasten keskuudessa on vähentynyt vuosien 2011 ja 2013 välillä.

2.4 Digitaaliseen pelaamiseen sopivat laitteet

Suomessa digitaalisten pelien pelaaminen on yleistynyt pienten lasten keskuudessa 2010-luvun vaihteen jälkeen (Pääjärvi ym. 2012, 17; Suoninen 2014, 41, 71). Digitaalisia pelejä voidaan pelata esimerkiksi tablettitietokoneilla, muilla tietokoneilla ja pelikonsoleilla. Näiden laitteiden yleisyys 0–8-vuotiaiden lasten perheissä Suomessa ja Yhdysvalloissa on esitetty taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Digitaalisten pelien pelaamiseen soveltuvat laitteet 0–8-vuotiaiden lasten perheissä Suomessa ja Yhdysvalloissa

Laite	Suomessa (Suoninen 2014, 12–14)		Yhdysvalloissa 2013 (Rideout 2013, 31)
	Laite taloudessa	Laite lapsen käytettävissä kotona	Laite taloudessa
Tablettitietokone	38 %	22 %	40 %
Pöytätietokone tai kannettava tietokone	98 %	47 %	76 %
Pelikonsoli	62 %	34 %	63 %
Käsikonsoli	21 % ¹	14 % ¹	35 %

¹(Suoninen 2011, 16)

Yhdysvaltalaisissa ja suomalaisissa lapsiperheissä oli lähes yhtä paljon tablettitietokoneita (38 % ja 40 %) (Rideout 2013, 31; Suoninen 2014, 13). Suomessa laite oli lapsen käytettävissä 22 prosentissa perheistä (Suoninen 2014, 13). Tablettitietokoneet ovat yleistyneet nopeasti lapsiperheissä: esimerkiksi Yhdysvalloissa vuonna 2011 tablettitietokoneita oli vain kahdeksassa prosentissa lapsiperheistä, kun taas vuonna 2013 niitä oli jo 40 prosentissa perheistä (Rideout 2013, 20).

Kuten taulukosta 2 selviää, kannettava tietokone tai pöytätietokone löytyi lähes jokaisesta suomalaisesta lapsiperheestä. Lapsen käytössä tietokone oli 47 prosentissa perheistä. (Suoninen 2014, 12.) Yhdysvalloissa tietokoneita oli lapsiperheissä vähemmän kuin Suomessa: 76 % lapsiperheistä omisti tietokoneen (Rideout 2013, 31). Lasten tietokoneen käytön on todettu olevan ikäsidonnaista. Vanhemmat lapset käyttävät tietokonetta kotona useammin kuin nuoremmat lapset (Rideout 2013, 26; Rideout & Hamel 2006, 9; Suoninen 2014, 12).

Vaikka nuorimmat lapset käyttivät kannettavia tietokoneita ja pöytätietokoneita harvoin, Suonisen (2014, 36) mukaan alle kaksivuotiaista suomalaislapsista viidennes (20 %) pelasi ainakin joskus digitaalisia pelejä. Nämä nuorimmat lapset käyttivätkin pelaamiseen useimmiten mobiililaitteita, kuten älypuhelimia ja tablettitietokoneita: pienet lapset, joilla on käytössään tablettitietokone, pelaavat digitaalisia pelejä muita ikätovereitaan useammin (Suoninen 2014, 36). Älypuhelimien ja tablettitietokoneiden kosketusnäyttö on pienelle lapselle helppompi käyttää kuin perinteinen tietokoneen hiiri ja näppäimistö: kosketusnäytön käyttö ei vaadi lapselta yhtä paljon hienomotorisia ja kognitiivisia taitoja kuin hiiren ja näppäimistön käyttö (Geist 2012). Kosketusnäytölliset laitteet näyttävät siis mahdollistavan myös kaikkein nuorimpien lasten viihdeelektronikan itsenäisen käytön ja digitaalisen pelaamisen (Pääjärvi ym. 2012, 17).

Pelikonsolin omisti 63 % yhdysvaltalaisista ja 62 % suomalaisista lapsiperheistä (Rideout 2013, 31; Suoninen 2014, 13). Reilussa kolmannessa suomalaisperheistä pelikonsoli oli lasten käytössä (Suoninen 2014, 13). Sukupuolierot korostuvat pelikonsolien käytön useudessa etenkin 5–8-vuotiailla lapsilla. Pojat käyttävät konsoleita tyttöjä ahkerammin: digitaalisia pelejä pelaavista tytöistä 17 % käytti pelikonsolia viikoittain ja pelejä pelaavista pojista konsolia käytti viikoittain puolet. (Suoninen 2014, 36–37.) Pojat myös aloittavat pelaamisen tyttöjä nuorempina (Suoninen 2011, 30). Tyttöjen ja poikien samansuuntaiset erot pelikonsolien käytössä on havaittu myös Yhdysvalloissa (Rideout 2013, 27). Suoninen (2014, 68) kuitenkin raportoi, että tyttöjen ja poikien välinen ero pelaamisen määrässä on kaventunut vuosien 2011 ja 2013 välillä.

Käsikonsoleiden määrää lapsiperheissä on selvitetty Lasten mediabaroometrissa 2010. Tuolloin käsikonsolin omisti reilu viidennes perheistä ja lapsi käytti laitetta 14 prosentissa perheistä. (Suoninen 2011, 16.) Yhdysvalloissa laite oli kaksi vuotta myöhemmin hieman yleisempi: 35 % lapsiperheistä omisti käsikonsolin (Rideout 2013, 31).

2.5 Muut kannettavat laitteet

Muihin kannettaviin laitteisiin kuuluvat matkapuhelimet ja elektronisten kirjojen lukulaitteet. Matkapuhelinten määrää suomalaisissa lapsiperheissä ei ole tutkittu lasten mediabarometreissa (Suoninen 2014; Kotilainen 2011), ja Rideoutinkin (2013, 31) tutkimuksessa on selvitetty vain kyselyyn vastanneen vanhemman mahdollisesti omistaman matkapuhelimen tyyppiä. Älypuhelimien tai perinteisen matkapuhelimen omisti 92 % yhdysvaltalaisista kyselyyn vastanneista vanhemmista (Rideout 2013, 31). Suomessa on kuitenkin tutkittu lasten matkapuhelimien käytön useutta. Alle yhdeksänvuotiaista lapsista yli puolet (53 %) käytti matkapuhelinta kerran kuussa tai useammin. Matkapuhelimen käyttö yleistyi lapsen kasvaessa ja oman matkapuhelimen lapset saivatkin tyypillisesti aloittaessaan koulun. (Suoninen 2014, 42–43.)

Elektronisten kirjojen lukulaitteet vaikuttavat olevan hyvin vähän pienten lasten käytössä. Rideoutin (2013, 31, 35) mukaan reilu viidennes (21 %) yhdysvaltalaisista lapsiperheistä omisti kyseisen laitteen. Yhdysvaltalaislapsista e-kirjoja luki vähintään kerran viikossa 17 % (Rideout 2013, 31, 35). Suomalaisista lapsiperheistä elektronisten kirjojen lukulaite oli neljässä prosentissa perheistä ja vain yhdellä prosentilla lapsista oli mahdollisuus käyttää sitä (Suoninen 2014, 14). Rideout (2013, 20) kuitenkin raportoi, että lukeminen mobiililaitteilla, esimerkiksi elektronisten kirjojen lukulaitteilla tai tablettitietokoneilla, on yleistynyt yhdysvaltalaislasten keskuudessa vuodesta 2011.

3 LAPSI LAITTEEN KÄYTTÄJÄNÄ

Lapset käyttävät viihde-elektroniikkaa luontevasti ja monet lapset elävät kotona erilaisten laitteiden ympäröiminä (Noppari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen. 2008, 29). Erityisesti perheen vaikutus pienten lasten laitteiden käytön määrään ja tapaan on suuri (esim. Jago ym. 2012; Rideout & Hamel 2006, 32). Sen lisäksi, että kotien laiteympäristö muuttuu jatkuvasti uuden teknologian myötä, myös laitteiden käyttötavat muuttuvat: esimerkiksi laitteiden simultaanikäyttö ja mobiililaitteiden käyttö ovat yleistyneet viime vuosina (esim. Comstock & Scharrer 2011, 30; Rideout 2013). Tässä luvussa tarkastellaan lapsen tapaa käyttää viihde-elektronisia laitteita sekä perheen tapojen vaikutusta lasten laitteiden käyttöön.

3.1 Monenlainen laitteiden käyttö ja muodikkaat mobiililaitteet

Viihde-elektroniset laitteet ovat hyvin monikäyttöisiä. Esimerkiksi tietokoneella voidaan muun muassa katsoa videoita, pelata ja kuunnella musiikkia (Noppari ym. 2008, 43). Yksittäisten laitteiden käytön määrästä ei tästä syystä yleensä voida vetää johtopäätöstä siitä, millaista mediaa lapsi on laitteen kautta seurannut. Lapsi voi myös käyttää viihde-elektronista laitetta leikkikaluna (Suoninen 2004, 109): lapsi voi esimerkiksi leikkiä soittavansa matkapuhelimella, vaikkei se ole edes päällä.

Viihde-elektroniikan perustarkoitus jo nimensäkin mukaan on viihdyttää ja toimia ajanvietteenä (Allardt ym. 1986, 234). Kuitenkin esimerkiksi tietokoneita voidaan käyttää myös tiedonhakuun ja opiskeluvälineenä. Asenteet varsinkin lasten laitteiden käyttöön vaihtelevat käyttötarkoituksen mukaan: laitteiden käyttö on hyväksyttävämpää, kun sen tavoitteena on uuden oppiminen ja tiedonhaku kuin puhdas viihdekäyttö (Suoninen 2004, 54). Todellisuudessa laitteiden viihdekäytön ja oppimiseen tähtäävän käytön raja on epäselvä varsinkin lasten laitteiden käytöstä puhuttaessa (Kupiainen 2002, 71).

Lapset tutustuvat mediaan ja viihde-elektronisiin laitteisiin nautinnon ja mielihyvän tunteiden kautta (Kupiainen 2002, 71). Suonisen (2004, 75–76) mukaan lapset hakevat laitteiden kautta jännityksen tunnetta, humoristisia sisältöjä sekä elämyksiä. Lapset tutustuvat siis esimerkiksi tietokoneen käyttöön pelien ja muiden viihdyttävien sisältöjen muodossa. Laitteiden viihdekäyttö ei kuitenkaan sulje pois oppimista (Noppari ym. 2008, 156). Osa lapsille suunnatuista mediasisällöistä on tehty harjoittamaan esimerkiksi lapsen matemaattisia tai kielellisiä valmiuksia (Rideout 2013, 24). Tällaisia sisältöjä voivat olla esimerkiksi tablettitietokoneisiin ja älypuhelimiin saatavilla olevat oppimispelit. Akateemisten taitojen lisäksi nämä pelit voivat kehittää myös lapsen sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, jos peliä pelataan yhdessä sen sisällöstä keskustellen tai peliä pelataan joukkueena (Noppari 2014, 65–67).

Rideoutin (2013) mukaan erityisesti tablettitietokoneet ja älypuhelimet ovat yleistyneitä välineitä kaikenlaisten mediasisältöjen selaamisessa. Nämä uudet laitteet ovat hänen mukaansa osittain korvanneet perinteiset viihde-elektroniset laitteet, kuten television, pelikonsolin ja DVD-soittimen: lapset esimerkiksi katsovat televisio-ohjelmia internetistä tabletin kautta. Vuonna 2013 yhdysvaltalaislapset käyttivätkin perinteisiä viihde-elektronisia laitteita hieman vähemmän kuin kaksi vuotta aiemmin. Samaan aikaan uusien mobiililaitteiden, eli älypuhelimien ja tablettitietokoneiden, käyttö yleistyi. (Rideout 2013, 15.) Samanlainen ilmiö on havaittu myös Suomessa: Nopparin (2014, 14) mukaan median käyttö internetin kautta mobiililaitteilla on yleistynyt lapsiperheissä.

3.2 Vanhemmat ja lapset kodin viihde-elektronisessa ympäristössä

Kodin viihde-elektroninen ympäristö tarkoittaa tässä tutkimuksessa kodin fyysisistä laiteympäristöä ja laitteiden käytön tapoja (vrt. Noppari ym. 2008, 10). Esimerkiksi radioiden määrä kodissa ja perheen tapa pitää radiota auki aina kotona ollessaan vaikuttavat kodin viihde-elektroniseen ympäristöön. Vanhemmat ovat merkittävässä roolissa kodin viihde-elektronisen ympäristön ra-

kentamisessa: he voivat asettaa sääntöjä, päättää kodin laitehankinnoista ja laitteiden sijoittelusta sekä vaikuttaa myös omilla laitteidenkäyttötavoillaan ja asenteillaan kodin viihde-elektroniseen ympäristöön (ks. Rideout & Hamel 2006, 32).

Suomalaisten lapsiperheiden kodeissa on paljon viihde-elektroniikkaa (Noppari ym. 2008, 29). Viihde-elektroniikkaa sijoitetaan myös lasten omiin huoneisiin. Yleisimpiä lastenhuoneiden laitteita ovat musiikkilaitteet, televisiot ja pelilaitteet. Kolmasosalla (33 %) alle yhdeksänvuotiaista lapsista oli huoneessaan joku musiikinkuunteluun tarkoitettu laite. Televisio oli sijoitettu lastenhuoneeseen kymmenessä prosentissa suomalaisperheistä. (Suoninen 2011, 16.) Yhdysvalloissa television sijoittaminen pienen lapsen huoneeseen oli yleisempää kuin Suomessa: yli kolmanneksella (36 %) alle yhdeksänvuotiaista yhdysvaltalaislapsista oli televisio omassa huoneessaan (Rideout 2013, 17). Joku pelaamiseen sopiva laite omassa huoneessa oli 14 prosentilla alle yhdeksänvuotiaista suomalaislapsista (Suoninen 2011, 16). Lastenhuoneissa on usein vanhempia viihde-elektronisia laitteita kuin muualla kotona: kun olohuoneeseen hankitaan uusi televisio, vanha voidaan siirtää lastenhuoneeseen (Noppari ym. 2008, 34).

Liiallisen viihde-elektroniikan käytön ajatellaan usein olevan haitallista pienille lapsille. Vanhemmat pyrkivätkin suojelemaan lapsia näiltä haitoilta asettamalla esimerkiksi television katselulle sääntöjä ja rajoituksia. (Valkonen ym. 2005, 55–57.) Vanhemmat ovat asettaneet television katsomiseen liittyviä sääntöjä 85 prosentissa alle seitsemänvuotiaiden yhdysvaltalaislasten perheissä (Rideout & Hamel 2006, 20). Suomalaisista 0–8-vuotiaiden lasten perheistä 90 prosentissa oli joitakin pysyviä tai tapauskohtaisia television ja kuvaohjelmien katseluun liittyviä sääntöjä (Suoninen 2011, 24). Pääjärvi ym. (2012, 35) esittävät, että alle neljävuotiailla lapsilla television katseluun liittyviä sääntöjä on selvästi harvemmin kuin 4–9-vuotiailla lapsilla. Vanhempien mukaan nuorempien lasten kohdalla säännöille ei ollut tarvetta yhtä usein kuin vanhempien lasten kohdalla (Pääjärvi ym. 2012, 35). Toisin kuin Yhdysvalloissa (esim. American

Academy of Pediatrics 2011), Suomessa ei ole annettu yleisiä suosituksia päivä-koti-ikäisten lasten viihde-elektronikan tai mediankäytön määrästä.

Vanhemmat luovat viihde-elektronista ympäristöä myös tottumuksillaan ja asenteillaan. Vanhempien omien viihde-elektronikan käytön tapojen on todettu vaikuttavan lasten laitteiden käytön määrään: esimerkiksi paljon televisiota katsovien vanhempien lapset katsovat myös paljon televisiota (Jago ym. 2012, 105; Rideout & Hamel 2006, 12–13). Jos vanhemman asenne viihde-elektronisia laitteita kohtaan on myönteinen ja hän uskoo niiden vaikuttavan myönteisesti lapsen kehitykseen, lapsi käyttää laitteita enemmän kuin silloin, jos vanhemman asenne laitteita kohtaan on kielteinen (Rideout & Hamel 2006, 15).

3.3 Televisio-orientaatiosta aktiiviseen ja passiiviseen television katseluun

Viihde-elektronikasta erityisesti televisio on paljon läsnä lapsiperheiden arjessa. Roberts, Foehr ja Rideout (2005, 18–19, 45–46) kuvaavat televisio-orientaation (*TV orientation*) käsitteellä television aseman keskeisyyttä lapsiperheessä. Televisio-orientoituneissa perheissä televisiota pidetään auki jatkuvasti, vaikkei kukaan katso sitä. Näissä perheissä vanhemmat eivät myöskään rajoita lasten television katselua. Lisäksi television katselu syömisen yhteydessä on yksi televisio-orientoituneen perheen piirre (Roberts ym. 2005, 18–19, 45–46). Monissa tutkimuksissa televisio-orientoituneen perheen määrittäjäksi on kuitenkin riittänyt se, että perheessä pidetään televisiota usein auki, vaikkei kukaan katso sitä (esim. Rideout 2013; Vandewater ym. 2005).

Television jatkuvan päällä pitämisen määrää on mitattu yhdysvaltalaisissa tutkimuksissa: Rideout ja Hamel (2006, 11) raportoivat, että 0–6-vuotiaiden perheistä lähes kolmasosassa (32 %) televisio oli päällä aina tai suurimman osan kotonaoloajasta, vaikkei kukaan katsonut sitä. Alle yhdeksänvuotiaista yhdysvaltalaislapsista 39 % asui tällaisissa perheissä vuonna 2011 (Rideout 2011, 35). Kaksi vuotta myöhemmin näiden lasten määrä oli pysynyt lähes sama (38 %)

(Rideout 2013, 32). Näyttää siltä, että Suomessa vastaavanlaisia mittauksia ei ole tehty.

Rideoutin (2013, 17) mukaan vähätuloisuus on yksi television jatkuvaan aukipitämiseen vaikuttava tekijä: vähätuloisten vanhempien perheissä televisio on useammin päällä, vaikkei kukaan katso sitä, kuin keski- ja suurituloisten perheissä (vrt. Vandewater ym. 2005, 573). Vandewater ym. (2005, 573–574) taas korostivat vanhempien omien asenteiden merkitystä: jos vanhempien asenteet televisiota kohtaan ovat myönteisiä, televisiota pidetään myös useammin päällä, vaikkei kukaan katsoisi sitä. Lisäksi 3–7-vuotiaiden lasten perheissä, joissa oli monta televisiota, jatkuva television päällä pitäminen oli yleisempää kuin niissä perheissä, joissa oli yksi televisio (Vandewater ym. 2005, 573–574).

Perheen televisio-orientaation on huomattu vaikuttavan muun muassa lapsen median käyttöön. Esimerkiksi vahvasti televisio-orientoituneissa perheissä asuvat lapset katsovat lähes kaksi kertaa enemmän televisiota ja ovat useammin median simultaanikäyttäjiä (ks. luku 3.4) kuin muut lapset (Rideout 2011, 19). Televisio-orientoituneissa perheissä lapsille luetaan vähemmän kuin muissa perheissä (Rideout & Hamel 2006, 11; Vandewater ym. 2005, 575). Lisäksi näissä perheissä elävät lapset altistuvat passiivisesti television kuvalle ja äänelle myös silloin, kun he eivät itse katso sitä (Roberts ym. 2005, 46; Roberts & Foehr 2012, 25).

Passiivista altistumista television kuvalle ja äänelle tapahtuu silloin, kun lapsi on tilassa, jossa esimerkiksi vanhempi katsoo aikuisille suunnattua ohjelmaa (Valkonen ym. 2005, 65). Kansainvälisissä tutkimuksissa passiiviseen television katseluun viitataan usein käsitteellä *background television* (esim. Kirkorian, Pempek, Murphy, Schmidt & Anderson 2009; Schmidt, Pempek, Kirkorian, Lund & Anderson, 2008).

American Academy of Pediatrics (2011) ei suosittele alle kolmevuotiaille lapsille elektronisen median käyttöä tai passiivista altistumista sille. Kuitenkin juuri nämä kaikkein pienimmät lapset altistuvat passiivisesti television äänelle ja kuvalle vanhempia lapsia useammin (Pääjärvi ym. 2012, 12; Suoninen 2014, 23). Passiivinen television katselu ei ole kuitenkaan harvinaista vanhempien

lasten keskuudessa: vajaa neljännes 3–4-vuotiaista ja kuudesosa 5–8-vuotiaista lapsista katsoi televisiota passiivisesti lähes päivittäin. Valkosen ym. (2005, 65) mukaan 5–6-vuotiaat katsovat televisiota passiivisesti arkipäivisin keskimäärin 1,2 tuntia.

Passiivisen television katselun vaikutuksia 1–3-vuotiaiden lasten leikkiin ja vuorovaikutukseen vanhempien kanssa ovat tutkineet Kirkorian ym. (2009) ja Schmidt ym. (2008). Passiivisen television katselun on todettu vähentävän lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen määrää ja heikentävän sen laatua. Television ollessa päällä vanhemmat eivät vastanneet lapsensa yrityksiin hakea huomiota yhtä aktiivisesti kuin television ollessa kiinni. Myös sanallinen vuorovaikutus lasten ja vanhempien välillä oli vähäisempää silloin, kun televisio oli auki. (Kirkorian ym. 2009, 1357.) Passiivisen television katselun on lisäksi todettu vähentävän leikin määrää ja lyhentävän leikkijaksojen kestoa. Television ollessa päällä lapsen keskittyminen leikkiin oli lyhytkestoisempaa kuin television ollessa kiinni. Passiivinen television katselu ei kuitenkaan ollut yhteydessä leikin vaativuuteen tai monimutkaisuuteen. Pienten lasten passiivisen television katselun vaikutusta myöhempään kehitykseen ei kuitenkaan ole vielä tutkittu. (Schmidt ym. 2008, 1148.)

3.4 Simultaanikäyttö

Simultaanikäyttö (*multi-tasking*) tarkoittaa mediasisältöjen käyttämistä useasta lähteestä yhtä aikaa. Tällöin huomio kiinnittyy vuorotellen tai samanaikaisesti useampaan laitteeseen. Simultaanikäytön luonteeseen kuuluu, että erilaisia mediasisältöjä käytetään joskus silmäilevästi ja hajamielisesti. Tällöin aktiivisen ja keskittyneen mediankäytön aikaa voi olla vaikea määritellä. (Noppari ym. 2008, 5, 40–41.) Median simultaanikäytön piiriin lasketaan sähköisten laitteiden lisäksi myös painettu media eli esimerkiksi sanomalehdet ja kirjat (esim. Comstock & Scharrer 2011; Roberts & Foehr 2008). Joskus simultaanikäyttö taas voidaan rajata koskemaan pelkästään ruudullisia laitteita (esim. Jago ym. 2011). Viihdeelektronikan simultaanikäytöllä tarkoitetaan tässä tutkimuksissa viihde-

elektronisten laitteiden yhtäaikaista käyttöä eli painettua mediaa ei oteta mukaan tarkasteluun. Hyvä esimerkki pienten lasten viihde-elektronikan simultaanikäytöstä on television katsominen ja tablettitietokoneen käyttäminen samanaikaisesti.

Simultaanikäyttöä on huomattu esiintyvän varsinkin lapsilla ja nuorilla (Noppari ym. 2008, 40; Roberts & Foehr 2008, 28). Lasten ja nuorten simultaanikäyttöä on tutkittu Yhdysvalloissa, jossa se on yleistynyt erityisesti nuorten keskuudessa (Comstock & Scharrer 2011, 30; Rideout, Foehr & Roberts 2010, 33–34). Rideoutin (2011, 27) tutkimuksen mukaan simultaanikäyttöä esiintyy myös jo alle kouluikäisillä lapsilla. Alle 9-vuotiaista lapsista yhteensä 16 % harrasti simultaanikäyttöä usein tai joskus. Yhtä usein simultaanikäyttöä harrasti 5–8-vuotiaista lapsista jo lähes neljännes (23 %) (Rideout 2011, 27). Yli puolet (58 %) 8–18-vuotiaista simultaanikäytti medioita suurimman osan ajasta (Rideout ym. 2010, 33). Sen lisäksi että simultaanikäytön määrä on lisääntynyt kaikkien lasten keskuudessa, se näyttäisi yleistyvän lapsen kasvaessa.

Televisio on laitteista useimmiten simultaanikäytön kohteena. Television katseluun käytetty aika jaetaan esimerkiksi musiikin kuuntelun ja videopelaamisen kanssa. Tietokone on seuraavaksi yleisin laite, jonka käytön aikana seurataan myös muuta mediaa. (Roberts & Foehr 2008, 29–30.) Jago ym. (2011) ovat tutkineet useiden ruudullisten laitteiden samanaikaista käyttöä 10–11-vuotiaiden englantilaislasten keskuudessa. Myös heidän mukaan television katselun ohessa esiintyy paljon simultaanikäyttöä. Suosituimpia television kanssa käytettäviä laitteita ovat mobiililaitteet, kuten puhelimet, käsikonsolit ja kannettavat tietokoneet (Jago ym. 2011). Tähän mobiililaitteiden listaan voi lisätä vielä lapsiperheissä yleistyvän tablettitietokoneen.

Roberts ja Foehr (2008, 28–29) listaavat artikkelissaan lasten ja nuorten simultaanikäytön mahdollisia taustavaikuttajia, joista merkittävin on lapsen altistuminen monille medioille yhtä aikaa. Simultaanikäyttöä esiintyy heidän mukaansa paljon perheissä, joissa tietokone on sijoitettu niin, että television katselu onnistuu yhtä aikaa tietokoneen käytön kanssa. Perheissä, joissa ei ole tietokonetta, simultaanikäyttöä taas esiintyy vähemmän. Toinen taustavaikuttaja on

lapsen sukupuoli: tyttöjen keskuudessa simultaanikäyttöä esiintyy enemmän kuin poikien keskuudessa (Roberts & Foehr 2008, 28–29). Samoja simultaanikäytön taustavaikuttajia ovat löytäneet esimerkiksi Comstock ja Scharrer (2011, 30) sekä Rideout ym. (2010, 33).

Jago ym. (2011) ovat eritelleet syitä sille, miksi lapset käyttävät useita ruudullisia laitteita yhtä aikaa. Ensimmäinen syy simultaanikäytölle on television mainoskatkot, joiden aikana lapset käyttävät usein jotakin muuta laitetta television ohella. Toinen syy on päinvastainen: kun pelin latautuminen tietokoneella vie aikaa, lapset katsovat televisiota odottaessaan latauksen valmistumista. Näissä tilanteissa monien laitteiden samanaikaisella käytöllä ehkäistään ensisijaisesti tylsistymistä. Kolmas syy simultaanikäytölle on television pitäminen päällä, vaikka huomio kiinnitettäisiin lähes täysin johonkin muuhun laitteeseen. Neljäntenä syynä oli se, että simultaanikäyttö koettiin miellyttäväksi ja tehokkaaksi tavaksi käyttää mediaa (Jago ym. 2011). Lisäksi Roberts ja Foehr (2008, 29) mainitsevat simultaanikäytön yhdeksi syyksi joidenkin nuorten halun kokea paljon aistiärsyksiä. Päiväkoti-ikäisten lasten kohdalla simultaanikäytön syitä ei tiettävästi ole tutkittu.

Simultaanikäytön ja laitteen äänelle tai kuvalle altistumisen raja on usein epäselvä (Noppari ym. 2008, 40; Roberts & Foehr 2008, 11). Esimerkiksi televisiota voidaan pitää auki, vaikka huomio keskittyisi johonkin muuhun laitteeseen. Näin voi tapahtua, jos esimerkiksi joku muu perheenjäsen katsoo televisiota samassa tilassa lapsen kanssa tai televisio on jätetty katselun jälkeen auki. Nopparin ym. (2008, 40) mukaan laitteiden käyttö ei aina olekaan yhteydessä median sisältöön, vaan laite voi olla päällä vain taustahällynä. Simultaanikäytön määrittäjänä voitaisiinkin ehkä pitää sitä, että eri laitteiden käyttö on ainakin aika ajoitin aktiivista ja keskittyy mediasisältöihin.

4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää päiväkotikäisten lasten viihde-elektroniikan käytön useutta kotona ja kuvata kotien fyysistä laiteympäristöä. Lisäksi tutkimus kartoittaa viihde-elektroniikan simultaanikäytön yleisyyttä sekä sen ominaispiirteitä pienten lasten keskuudessa. Tutkimus selvittää myös lasten iän ja sukupuolen yhteyttä laitteiden määrään kotona, viihde-elektroniikan käytön useuteen sekä simultaanikäyttöön.

Tutkimuskysymykset muodostettiin seuraavasti:

1. Mitä viihde-elektronisia laitteita lasten kodeissa on ja ovatko lapsen sukupuoli ja ikä yhteydessä laitteiden määrään?
2. Kuinka usein lapset käyttävät viihde-elektronisia laitteita kotonaan ja ovatko lapsen ikä ja sukupuoli yhteydessä laitteiden käytön useuteen?
3. Ovatko lapsen ikä ja sukupuoli sekä kodin viihde-elektroninen ympäristö yhteydessä laitteiden simultaanikäyttöön?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän tutkimuksen taustafilosofiana on postpositivismi, jonka mukaan tutkimuksessa on pyrittävä objektiivisuuteen. Toistetut löydökset saattavat olla totta, joten tutkimuksen tulosten vertaaminen aikaisempaan tutkimukseen ja tietoon sekä tiedeyhteisön tekemä kriittinen tutkimuksen arviointi on suuntauksen mukaan tärkeää. (Metsämuuronen 2006, 209, 212.) Näihin postpositivismin ydinajatuksiin pyrittiin nojaamaan tämän tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata määrällisesti eli kvantitatiivisesti päiväkotikäisten lasten viihde-elektroniikan käyttöä kotona. Kuvailevan tutkimuksen tavoitteena on dokumentoida keskeisiä ja mielenkiintoisia piirteitä tutkittavasta ilmiöstä (Hirsjärvi 2009a, 139; Vilkka 2007, 20). Tässä tutkimuksessa ilmiö oli lasten viihde-elektroniikan käyttö, jonka yhteyttä lapsen sukupuoleen ja ikään kuvattiin. Tutkimusta voidaan pitää myös kartoittavana (Hirsjärvi 2009a, 138; Vilkka 2007, 20), koska se kartoitti päiväkotikäisten lasten viihde-elektroniikan simultaanikäytön yleisyyttä ja pienten lasten käyttämiä yleisimpiä laiteyhdistelmiä.

Tutkimus toteutettiin survey-tutkimuksena (ks. Hirsjärvi 2009b, 134) ja aineiston keräämisen tapana käytettiin lasten vanhemmille suunnattua vakioitua kyselylomaketta, jossa jokaiselle vastaajalle esitettiin samat kysymykset samassa järjestyksessä (Vilkka 2007, 28). Aineisto kerättiin kaikilta tutkimukseen osallistujilta yhdellä kertaa eli kyseessä oli poikittaistutkimus (Metsämuuronen 2006, 51).

5.1 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimuksen suunnittelu alkoi joulukuussa 2014 ideapaperin hahmottelulla. Ideapaperiin kirjattiin tutkimuksen aihe ja ajankohtaisuus. Ideapaperissa hahmoteltiin myös tiedonhankintamenetelmiä, tutkimuskysymystä ja tutkimuskohdetta. Aineisto päätettiin kerätä yhteistyössä toisen kandidaatin työtä tekevän opiskelijan kanssa. Tammikuussa laadittiin tutkimussuunnitelma, joka si-

sälsi tarkemman selvityksen tutkimuksen toteuttamisesta, eettisyydestä ja alustavan kuvauksen viitekehysten sisällöstä. Tutkimussuunnitelman pohjalta haettiin Jyväskylän kaupungilta tutkimuslupaa, joka tälle tutkimukselle saatiin 29.1.2015. Aineistonkeruuta varten pyydettiin tutkimuslupa vielä tutkimukseen osallistuvien päiväkotien johtajilta. Helmikuussa laadittiin aineistonkeruusuunnitelma, jossa esitettiin, kuinka aineistonkeruu käytännössä tapahtuu. Aineistonkeruusuunnitelman lisäksi rakennettiin kahden tutkimuksen tarpeisiin sopiva kyselylomake, joka esitellään tarkemmin luvussa 5.2.

Tutkimukseen osallistui kaksi keskikokoista kunnallista jyvaskyläläistä päiväkotia, jotka sijaitsivat erilaisilla asuinalueilla. Päiväkodit valittiin tutkimukseen tutkijoiden henkilökohtaisten suhteiden kautta: päiväkodit olivat olleet tutkijoiden harjoittelupäiväkoteja. Näiden kahden päiväkodin kaikki lapsiryhmät (n=10) osallistuivat tutkimukseen. Aineisto kerättiin harkinnanvaraisena näytteenä eli tutkimukseen osallistujia ei valittu satunnaisesti (Vehkalahti 2014, 46). Tutkimuksen perusjoukkoa oli hankala määritellä, ja siksi tulosten yleistäminenkin on epävarmaa (Vehkalahti 2014, 47).

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin lähestymällä lasten vanhempia paperisilla kyselylomakkeilla ja informoivilla saatekirjeillä. Päiväkodin henkilökuntaa tiedotettiin suullisesti ja kirjallisesti aineistonkeruun kulusta, koska tutkijat eivät olleet itse paikalla keräämässä aineistoa (Valli 2010, 109). Lomakkeet jaettiin yhteensä kymmenen lapsiryhmän kaikille lapsille (N = 189). Ne jaettiin päiväkodeissa lasten naulakoiden lokeroihin keskiviikkona 4.3.2015. Vanhemmat, jotka halusivat osallistua tutkimukseen, palauttivat täytetyn lomakkeen lapsensa päiväkotiryhmässä olevaan palautuslaatikkoon. Vanhemmilla oli reilu viikko aikaa vastata kyselyyn. Lomake oli mahdollista palauttaa vielä kaksi päivää saatekirjeessä mainitun palautuspäivän (11.3.2015) jälkeen, sillä palautuslaatikot ja täytetyt kyselylomakkeet haettiin päiväkodeilta vasta 13.3.2015. Vanhempia ei muistuteltu missään vaiheessa aineistonkeruuta palauttamaan lomakkeita. Palautettujen lomakkeiden käsittelystä ja aineiston analyysistä kerrotaan lisää luvussa 5.5.

5.2 Aineistonkeruu kyselylomakkeella

Aineisto kerättiin vanhemmille suunnattuna informoituna kyselynä eli kyselylomakkeella, koska se on tehokas tiedonkeruutapa ja sillä voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto (Hirsjärvi 2009b, 195–196). Muita mahdollisia aineistonkeruumenetelmiä olisivat olleet esimerkiksi päiväkirjamainen lapsen viihdeelektroniikan käytön seuranta tai vanhempien haastattelu. Kyselylomake valittiin aineistonkeruun tavaksi, koska se vie vähemmän tutkijan aikaa kuin haastattelu (Valli 2010, 111). Lisäksi kyselylomakkeen täyttämisen ajateltiin olevan vanhemmille vähemmän aikaa vievää kuin päiväkirjan pitäminen. Toisin kuin esimerkiksi haastattelu, informoitu kysely mahdollistaa myös sen, että vanhemmat voivat täyttää lomakkeen valitsemanaan ajankohtana (Hirsjärvi 2009b, 196–197; Valli 2010, 108).

Tutkimusta varten rakennettiin kyselylomake (liite 1) niin, että sen avulla saatiin aineisto kahteen kandidaatin tutkielmaan. Kyselylomake kartoitti sekä lasten viihdeelektroniikan käyttöä että ruutuaikaa. Kyselylomakkeen laatimiseen käytettiin avuksi aikaisempien tutkimusten kyselyjä (Rideout 2011; 2013; Suoninen 2014), jotta tulosten vertailu olisi mahdollista.

Kyselylomakkeen alussa oli saatekirje (ks. liite 1), jonka tarkoituksena oli vanhempien informointi tutkimusten tarkoituksista ja käytännön järjestelyistä. Vehkalahden (2014, 48) ja Vilkan (2007, 81) mukaan saatekirjeen ulkoasu ja sisältö ovat merkittävässä asemassa aineistonkeruun onnistumisessa, koska niiden perusteella vastaaja päättää, haluaako hän osallistua tutkimukseen. Vilka (2007, 87–88) listaa onnistuneen saatekirjeen sisältävän muun muassa vastaajan puhuttelua, tutkimuksen tavoitteen ja osapuolet, tutkijoiden yhteystiedot, kiitokset vastaajalle ja riittävästi tietoa esimerkiksi lomakkeen palautustavan, vastaamisessa kuluvan ajan ja tietosuojan suhteen. Saatekirje tämän tutkimuksen aineistonkeruuta varten kirjoitettiin niin, että se täyttäisi mahdollisimman monta hyvän saatekirjeen ominaisuutta, mutta ei olisi liian pitkä.

Kyselylomake jaettiin asiakokonaisuuksien ja viihdeelektronisten laitteiden ryhmittelyn avulla erilaisiin osioihin. Vilka (2007, 70–71) toteaaakin, että

lomakkeen juonellisuus ja asiakokonaisuuksittain eteneminen tukee tutkijan ja vastaajan yhteisen kielen ja ymmärryksen rakentumista, mikä on olennaista mittauksen onnistumisen kannalta. Asiakokonaisuuksia lomakkeessa muodostivat muun muassa lapsen ja täyttäjän taustatiedot, viihde-elektronisten laitteiden käyttötottumukset ja laiteryhmäkohtaiset tiedot. Viihde-elektroniset laitteet jaoteltiin kyselylomakkeessa 1) televisioon ja sen oheislaitteisiin, 2) tietokoneisiin, 3) musiikkilaitteisiin ja 4) muihin kannettaviin laitteisiin. Viihde-elektronisten laitteiden luokittelu jo lomakkeen tekemisen vaiheessa helpotti aineiston analysointia. Yksinkertaiset perustietokysymykset sijoitettiin lomakkeen alkuun ja loppuun, mikä on Vallin (2010, 104–105) mukaan perusteltua, koska vastaajan motivaatiotaso on silloin matalimmillaan.

Lomake rakentui avoimista, suljetuista ja sekamuotoisista kysymyksistä (ks. Vehkalahti 2014, 24–25; Vilkka 2007, 67–69). Vastaajan ja lapsen taustatietoja kysyttäessä hyödynnettiin näitä kaikkia kysymysmuotoja. Viihde-elektronisten laitteiden määrää taloudessa kysyttiin jokaisen laitteen kohdalla avoimella kysymyksellä: vastaajaa pyydettiin kirjoittamaan laitteiden määrä sille varattuun ruutuun. Viihde-elektronisten laitteiden käytön useutta taas kysyttiin suljetulla kysymyksellä, jossa vastaajalla oli valittavanaan kuusi erilaista vaihtoehtoa. Vaihtoehdot valittiin samoiksi kuin Lasten mediabarometrissa 2013 (Suoninen 2014), jotta tuloksia olisi helppo verrata keskenään. Lisäksi lomakkeessa kysyttiin laitteiden simultaanikäyttöön liittyviä kysymyksiä sekä suljetuilla että avoimilla vastausvaihtoehdoilla. Kysymykset 18 ja 19 laadittiin käyttäen apuna Rideoutin (2011, 13; 2014, 32) käyttämiä kyselyjä ja niistä tehtyjä raportteja. Koska yhden tutkimuksen kyselylomaketta tai edes yksittäisiä kysymyksiä ei yleensä voi hyödyntää sellaisenaan toisen tutkimuksen aineistonkeruussa (Vilkka 2007, 42), alkuperäisiä kysymyksiä muotoiltiin uudelleen tämän tutkimuksen tarkoitukseen sopivaksi.

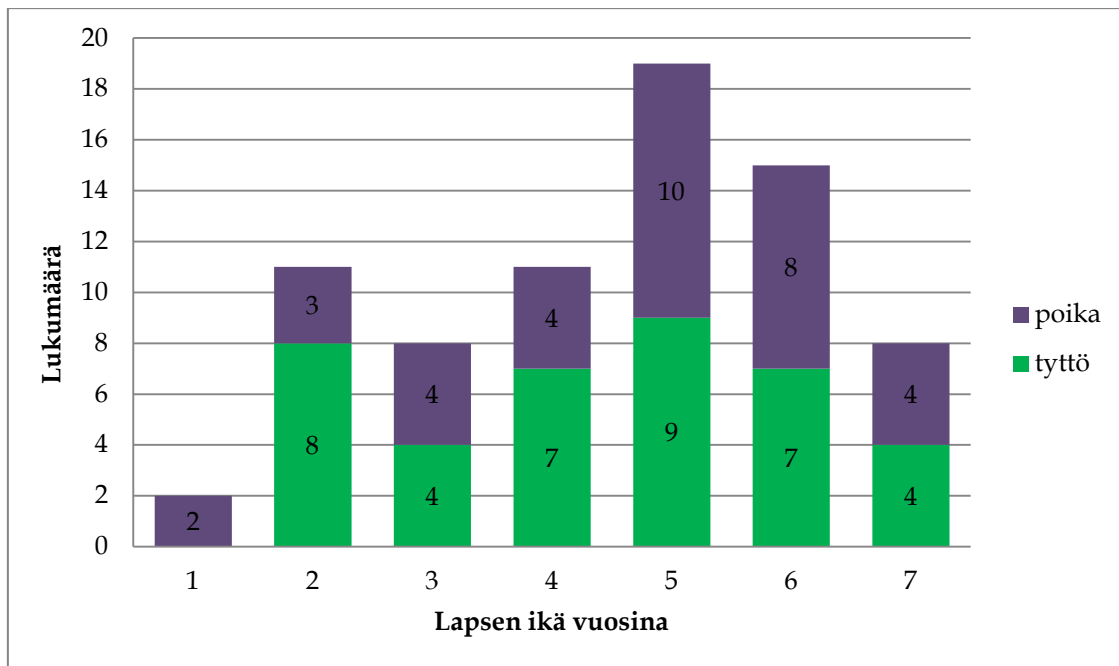
Kyselylomaketta testattiin pienten lasten vanhemmilla ja kokeneemmilla tutkijoilla ennen aineistonkeruun aloittamista. Lomakkeen esitestauksen ja pilotoinnin avulla huomataan muun muassa epäselvät kysymykset, oleellisten kysymysten puuttuminen ja epäselvät ohjeistukset (Metsämuuronen 2006, 60;

Vehkalahti 2014, 48–49). Kysymysten testaaminen ja mahdollinen uudelleenmuotoilu on tärkeää, koska lomakkeeseen ei voi tehdä enää muutoksia, kun aineistonkeruu on jo tehty (Vehkalahti 2014, 20; Vilka 2007, 78).

5.3 Tutkimukseen osallistujat

Kyselylomake jaettiin 189 lapsen vanhemmalle ja niistä 76 palautettiin täytettyinä päiväkodille. Vastausprosentiksi tässä tutkimuksessa saatiin siis 40 %. Alle 50 prosentin suuruinen vastausprosentti on Vehkalahti (2014, 44) mukaan normaali kyselytutkimukselle. Kahden vastaajan tiedot jouduttiin jättämään analyysin ulkopuolelle, koska toinen lomakkeista oli täytetty kauttaaltaan puutteellisesti ja toiseen ei ollut merkitty lapsen ikää. Tällöin tutkimukseen osallistuneiden kokonaismäärä oli 74 lasta.

Tutkimukseen osallistuneiden lasten ikä oli 1–7-vuotta. Tyttöjen iän keskiarvo oli 4,4 ja poikien 4,6 vuotta. Lapsista 53 % (n = 39) oli tyttöjä ja 47 % (n = 35) oli poikia. Lasten tarkka ikä- ja sukupuolijakauma on esitetty kuviossa 1. Lähes kaikki (96 %, n = 71) tutkimukseen osallistuneet lapset asuivat koko ajan samassa taloudessa sen huoltajan kanssa, joka täytti lomakkeen. Lapsista neljä prosenttia (n = 3) asui tässä taloudessa puolet ajasta. Sisarusten määrä taloudessa vaihteli 0 ja 4 välillä. Perheen ainoita lapsia oli 12 % (n = 9) kaikista lapsista. Yleisin sisarusten määrä oli yksi (50 % lapsista, n = 37). Kaksi sisarusta oli 27 prosentilla (n = 20) lapsista ja 11 prosentilla (n=8) lapsista oli sisaruksia kolme tai enemmän.

KUVIO 1. Tutkimukseen osallistuneiden lasten ikä- ja sukupuolijakauma

Hieman alle viidennes (19 %, $n = 14$) lomakkeista oli lasten isien tai isäpuolien täyttämiä. Äitien tai äitipuolien täyttämiä lomakkeita oli eniten (78 %, $n = 58$). Kolme prosenttia ($n = 2$) täyttäjistä ilmoitti olevansa lapsen muu huoltaja. Lomakkeen täyttäjien ikä vaihteli 26 ja 51 vuoden välillä. Vajaa kolmannes (31 %, $n = 23$) täyttäjistä oli alle 35-vuotiaita. Iältään 35–39-vuotiaita täyttäjiä oli 43 % ($n = 32$) ja yli 40-vuotiaita täyttäjiä oli 26 % ($n = 19$). Lomakkeiden täyttäjien koulutustausta vaihteli vain peruskoulun käyneestä jatkotutkinnon suorittaneeseen. Vain peruskoulun oli käynyt kolme prosenttia ($n = 2$) lomakkeen täyttäjistä. Toisen asteen koulutus korkeimpana tutkintona taas oli 26 prosentilla ($n = 19$) täyttäjistä. Yli puolet täyttäjistä (64 %, $n = 47$) olivat suorittaneet yliopistotai ammattikorkeakoulututkinnon korkeimpana tutkintonaan. Jatkotutkinnon oli suorittanut kahdeksan prosenttia ($n = 6$) täyttäjistä. Viisi prosenttia ($n = 4$) täyttäjistä puhui äidinkielenään jotakin muuta kieltä kuin suomea. Suomea äidinkielenään puhuvia oli siis 95 % ($n = 70$) lomakkeen täyttäjistä. Lomakkeen täyttäjiä nimitetään tuloksissa ja pohdinnassa lasten vanhemmiksi.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä aineistonkeruussa käytetyn kyselylomakkeen ja sen kysymysten (liite 1) sekä tutkimuksen toteuttamisen näkökulmasta. Validiteetti tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä se on tarkoitettu mittaamaan (Valli 2007, 150). Tässä tutkimuksessa validiteetin tärkeimpänä tekijänä on rakennetun kyselylomakkeen onnistuminen.

Ulkoinen validiteetti kuvaa tutkimuksen yleistettävyyttä perusjoukkoon (Metsämuuronen 2006, 117). Tämän tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko Suomea, koska tutkimukseen osallistuneiden määrä (N = 74) oli varsin pieni ja tutkimukseen osallistuneiden valinnassa ei käytetty satunnaisotantaa. Lisäksi kaikki tutkimukseen osallistujat olivat samalta paikkakunnalta. Pienestä aineistosta huolimatta vertailu suurempiin suomalaisiin ja ulkomaalaisiin tutkimuksiin on mahdollista. Samansuuntaiset tutkimustulokset suurempien tutkimusten kanssa parantavat tutkimuksen ulkoista validiteettia ja myös triangulaatio toteutuu, kun eri tutkijat tutkivat samaa ilmiötä erilaisilla aineistoilla (ks. Metsämuuronen 2006, 107). Tämän tutkimuksen kohdalla triangulaation mahdollistaa myös se, että osa tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta on tehty opiskelijakollegan kanssa sekä aineisto on kummassakin työssä sama.

Tutkimuksen sisäinen validiteetti tarkoittaa käsitteiden riittävää laajuutta ja teorianmukaisuutta (Metsämuuronen 2006, 118). Tässä tutkimuksessa viihdeelektroniiikan käsite jaettiin erilaisiksi laitteiksi ja laiteryhmiksi. Useimmista laitteista annettiin myös esimerkkejä, jotta kaikki vastaajat ymmärtäisivät, millaisesta laitteesta kulloinkin on kyse. Kyselylomakkeessa pyrittiin kartoittamaan mahdollisimman monta lasten arkea koskettavaa viihde-elektronista laitetta ja apuna käytettiin esimerkiksi Lasten mediabarometreissa (Suoninen 2011, 2014) käytettyä jaottelua. Viihdeelektroniiikan simultaanikäyttö operationalisoitiin kyselylomakkeeseen useamman laitteen samanaikaiseksi käytöksi ja myös siitä annettiin esimerkkejä.

Kysymysten vastausvaihtoehdoista tulisi löytyä jokaiselle vastaajalle sopiva vaihtoehto (Valli 2010, 125). Myös vastausvaihtoehtojen muotoiluun on kiinnitettävä huomiota (Vilkkä 2007, 150). Viihde-elektronisten laitteiden käytön useutta mittaavien kysymysten vastausvaihtoehdot valittiin samoiksi kuin lasten mediabarometrissa (Suoninen 2014) oli käytetty, jotta tuloksia olisi helppo verrata keskenään. Asteikko osoittautui hyväksi ja se tuntui sisältävän tarpeeksi paljon vastausvaihtoehtoja: vain yksi vastaaja oli sijoittanut rastin annettujen vaihtoehtojen välille.

Tutkimuksen reliabiliteetti kuvaa mittauksen toistettavuutta. Reliabiliteettia voi tutkia muun muassa samaa asiaa mittaavilla kysymyksillä, jolloin puhutaan mittarin sisäisestä konsistenssista (Metsämuuronen 2006, 126, 68). Tutkimuksessa käytetyssä kyselylomakkeessa kysyttiin usean laitteen samanaikaisen käytön useutta sekä sitä, kuinka montaa laitetta lapsi yleensä käyttää samanaikaisesti. Yhteensä 33 vastaajan mukaan lapsi käyttää harvoin tai joskus useampaa laitetta yhtäaikaisesti (kysymys 19). Näistä vastaajista kuitenkin seitsemän oli vastannut laitteiden määrää koskevaan kysymykseen (kysymys 20) ”lapsi ei käytä useampaa laitetta samanaikaisesti”. Vastausten välillä oli siis ristiriita. Vertailun vuoksi kaikki ne vastaajat, jotka ilmoittivat laitteiden yhteiskäytön yleisyydeksi ”ei koskaan” (n = 39) olivat valinneet vaihtoehdon ”lapsi ei käytä useampaa laitetta samanaikaisesti”. Epäjohdonmukaisuus vastauksissa voi johtua esimerkiksi kysymyksen numero 20 huonosta asettelusta. Vallin (2010, 103–104) mukaan kysymysten muotoilu aiheuttaakin eniten virheitä tutkimustuloksiin.

Laitteiden määrän (esim. kysymys 5) ja käytön useuden (esim. kysymys 6) suhteen lomakkeet olivat säännönmukaisesti täytetty: jos laitetta ei ollut kotona, lapsi ei myöskään käyttänyt laitetta siellä. Tätä tietoa hyödynnettiin puuttuvien tietojen korvaamisessa. Jos lomake oli täytetty säännönmukaisesti niin, että niiden laitteiden kohdalla, joita kotona ei ollut, käytön useuden tieto puuttui, merkittiin aineiston koodaamisen yhteydessä käytön useudeksi vaihtoehto ”ei koskaan”.

Vehkalahden (2014, 24) mukaan tutkittavien ikää ei yleensä kannata kysyä suoraan. Lasten vanhempien ikää kysyttiinkin syntymävuoden kautta. Syntymävuoden perusteella vastaajan iän voi laskea tutkimusajankohtana (Vehkalahden 2014, 25). Tällöin ikä ei ole välttämättä tarkka, koska vastaajat ovat syntyneet eri aikaan vuodesta. Lasten ikä kysyttiin suoraan, koska syntymävuoden perusteella laskettu ikä olisi ollut liian epätarkka.

Kyselylomakkeen lisäksi itse aineistonkeruussa voi esiintyä uhkia tutkimuksen reliabiliteetille: esimerkiksi tutkijan läsnäolo ja aineistonkeruun ajankohta voivat vaikuttaa saatuihin tuloksiin. Tätä tutkimusta tehdessä tutkija ei ollut henkilökohtaisesti yhteydessä tutkittaviin, eikä siten vaikuttanut annettuihin vastauksiin. Toisaalta henkilökohtaisen kontaktin puuttuminen tutkittaviin saattoi pienentää vastausprosenttia (Valli 2010, 107).

Tietojen tallentamisen aikana tutkija saattaa aiheuttaa inhimillisiä mittausvirheitä, kun hän siirtää paperisten kyselylomakkeiden vastaukset sähköiseen muotoon (ks. Vilkkä 2007, 114). Aineistoa on tarkasteltu esimerkiksi frekvenssijakaumista niin, että asteikosta poikkeavat luvut on havaittu ja tiedot korjattu oikeiksi.

Aineistonkeruussa tulisi huomioida vastaajalle sopiva ajankohta (Vilkkä 2007, 153). Aineisto tutkimukseen kerättiin kahdella päiväkotien hiihtoloman jälkeisellä viikolla, mikä saattoi vaikuttaa tuloksiin: esimerkiksi loman aikana lasten viihde-elektroniikan käytön määrä voi olla suurempi tai pienempi kuin arkena ja tämä voi heijastua annettuihin vastauksiin.

Koska kysely jaettiin kahden päiväkodin kaikkiin lapsiryhmiin, on mahdollista, että sama perhe on sisarusten takia edustettuna aineistossa useampaan kertaan. Tämä tulee huomioida tuloksia tarkastellessa. Sisarusten sisältyminen aineistoon voi heikentää tutkimuksen luotettavuutta, mutta toisaalta se saattoi myös lisätä tutkimukseen osallistuneiden määrää.

Tutkimus on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön mukaisia periaatteita noudattaen (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-7). Tutkimusaineisto kerättiin anonymisti niin, että kyselylomake ei sisällä vastaajien tai lasten nimiä. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja vanhemmat päättivät

kyselylomakkeen ja saatekirjeen vastaanottamisen jälkeen, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Aineiston kerääminen toteutettiin niin, ettei se häiritse päiväkotien ja perheiden arkea kohtuuttomasti. Aineisto säilytettiin ulkopuolisten ulottumattomissa ja myös tutkimusluvut oli hankittu. Tutkimustuloksia raportoitaessa vastaajien anonymiteetistä pidettiin kiinni, eikä yksittäisiä vastauksia voi jäljittää.

5.5 Aineiston analyysi

Ennen aineiston analyysia aineisto tarkistettiin, lomakkeet numeroitiin ja tiedot syötettiin IBM SPSS Statistics 22 -ohjelmaan. Aineisto analysoitiin määrällisesti eli numeerisesti taulukko- ja tilastomenetelmiä käyttäen. (Ks. Vilkka 2007, 106, 111.) Muuttujien jakaumia tarkasteltiin muun muassa histogrammeista ja laskeamalla muuttujille tunnuslukuja kuten keskiarvoja, mediaaneja ja moodeja.

Lapset jaettiin ikäryhmiin, jotta aineistoa saataisiin tiivistettyä ja aineiston tarkastelua ymmärrettävämmäksi (Metsämuuronen 2006, 337, 339–340). Lapset jaettiin iän mukaan kolmeen ryhmään myös siksi, koska 1-vuotiaita oli aineistossa vain kaksi (3 % lapsista) ja 5-vuotiaat taas olivat yliedustettuina (26 % lapsista, $n = 19$). Lasten ikäjakauma ei siis ollut sellaisenaan mielekäs tilastollisen mittaamisen kannalta (Vilkka 2007, 116). Ikäryhmät muodostettiin seuraavasti: 1–3-vuotiaat (28 %, $n = 21$), 4–5-vuotiaat (41 %, $n = 30$) ja 6–7-vuotiaat (31 %, $n = 23$).

Aineiston analyysissä on käytetty parametrittomia testejä, koska parametristen testien taustaoletukset eivät toteudu aineistossa. Tutkimukseen osallistujia ei valittu satunnaisotannan menetelmin, mistä johtuen muuttujat eivät välttämättä ole normaalisti jakautuneita aineistossa. (Metsämuuronen 2006, 1079.) Tulosten tilastollisen merkitsevyyden tulkintaan on käytetty seuraavia raja-arvoja: kun $p < .05$, tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä; kun $p < .01$, tulos on tilastollisesti merkitsevä ja kun $p < .001$, tulos on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen etsittiin vastauksia tarkastelemalla laitteiden määrää kuvaavien muuttujien jakaumia koko aineistossa. Sen lisäksi tutkittiin lapsen iän ja sukupuolen yhteyttä viihde-elektronisten laitteiden määrään kodeissa. Näitä yhteyksiä tarkasteltiin käyttämällä Kurskal-Wallisn H-testiä ja Mann-Whitneyn U-testiä. Jos Kurskal-Wallisn H-testin mukaan ryhmien välillä oli tilastollisesti melkein merkitsevä tai merkitsevämpi ero, tarkistettiin vielä, minkä ryhmien välillä tämä tilastollisesti merkitsevä ero oli. Jos tilastollisesti merkitsevää eroa ei pareittaisessa tarkastelussa löytynyt, ei myöskään H-testin tulosta ole raportoitu.

Toiseen tutkimuskysymykseen saatiin vastaus tarkastelemalla laitteiden käytön useutta kuvaavien muuttujien jakaumia. Lapsen iän yhteyttä laitteiden käytön useuteen mitattiin käyttämällä Kurskal-Wallisn H-testiä ja lapsen sukupuolen yhteyttä laitteiden käytön useuteen on mitattu Mann-Whitneyn U-testillä. Testien käytön suhteen meneteltiin samalla tavalla kuin ensimmäisenkin tutkimuskysymyksen kohdalla.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen etsittiin vastauksia tutkimalla muuttujien frekvenssijakaumia. Kurskal-Wallisn H-testiä ja Mann-Whitneyn U-testiä käytettiin mittaamaan lasten iän ja viihde-elektronisten laitteiden määrän yhteyttä simultaanikäytön useuteen. Testitulosten tulkinnan kanssa meneteltiin samoin kuin aikaisempienkin tutkimuskysymysten kohdalla. Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen avulla selvitettiin yhteyttä television jatkuvan auki pitämisen ja simultaanikäytön useuden suhteen. Järjestyskorrelaatiokerrointa käytettiin tulomomenttikorrelaatiokertoimen sijasta, koska tutkittavat muuttujat olivat järjestysasteikollisia (ks. Metsämuuronen 2006, 359). Korrelaatio tulkittiin nolosta eroavaksi, jos se oli yli 0.4 tai alle - 0.4, mikä kertoo Metsämuuronen (2006, 364) mukaan melko korkeasta korrelaatiosta. Lisäksi lapsen sukupuolen merkitystä simultaanikäytön useuteen mitattiin käyttämällä Mann-Whitneyn U-testiä.

6 TULOKSET

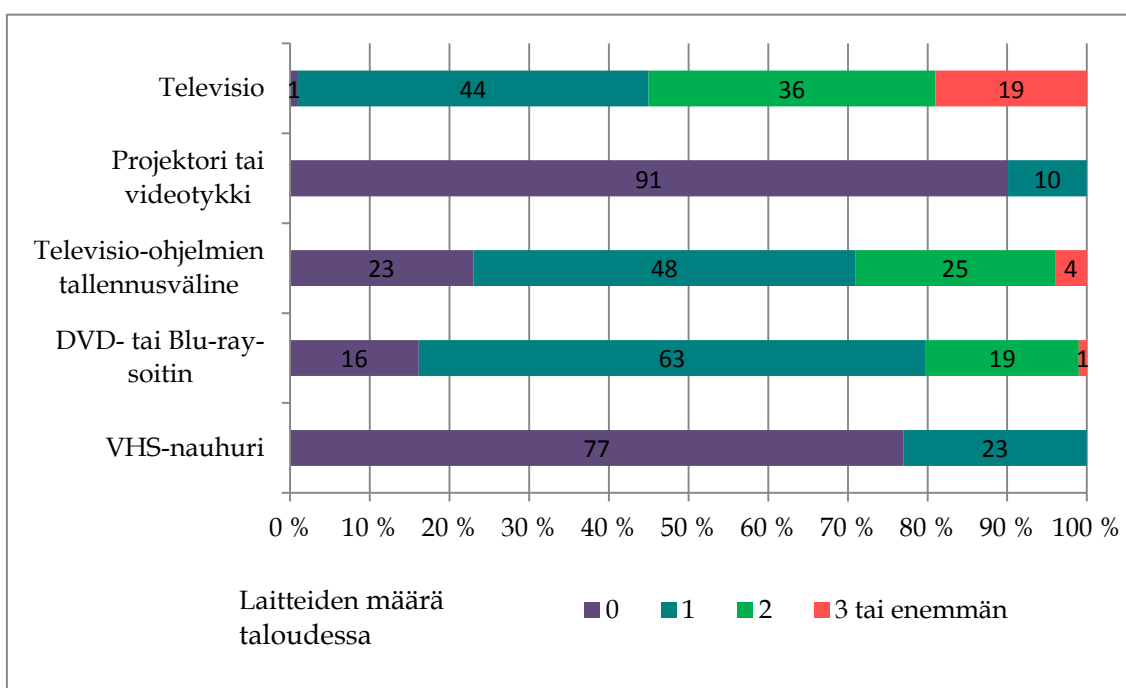
Viihde-elektroniset laitteet on jaoteltu tässä tutkimuksessa seuraavasti:

1. Television sekä siihen liitettävien tallennusvälineiden ja mediasoitimien ryhmään (jatkossa televisiolaitteet) kuuluvat televisiot, projektorit tai videotykit, televisio-ohjelmien tallennusvälineet (esimerkiksi tallentava digiboksi tai kovalevy), DVD- ja Blu-ray-soittimet sekä VHS-nauhurit.
2. Musiikkilaitteiden ryhmään kuuluvat kannettavat ruuduttomat ja ruudulliset soittimet (esimerkiksi iPod Touch tai mp3-soitin) sekä radiot, stereot, CD- ja C-kasettisoitin.
3. Digitaaliseen pelaamiseen sopivien laitteiden ryhmään (jatkossa pelilaitteet) kuuluvat pöytätietokoneet, kannettavat tietokoneet ja tablettitietokoneet (esimerkiksi iPad, Android-tabletti tai Windows-tabletti), pelikonsolit (esimerkiksi PlayStation tai Xbox) ja käsikonsolit (esimerkiksi Nintendo DS tai PSP),
4. Muihin kannettaviin laitteisiin kuuluvat älypuhelimet (esimerkiksi kosketusnäytöllinen ja internetyhteydellä varustettu puhelin), perinteiset matkapuhelimet, e-kirjojen lukulaitteet (esimerkiksi Kindle) ja kannettavat DVD-soittimet.

Tätä jaottelua käytetään vain tulosten jäsentämisessä. Tällainen jaottelu on median käytön kannalta kuitenkin teennäinen: esimerkiksi tablettitietokoneella voi pelaamisen lisäksi muun muassa katsoa videoita, kuunnella musiikkia tai selaila nettisivuja. Laitteiden käytön tarkoitusta, tapaa tai käytettyjä mediasisältöjä ei ole tässä tutkimuksessa eritelty. Kuvioissa ja taulukoissa prosenttiluvut on pyöristetty, jolloin kaikkien havaintojen summaksi ei välttämättä tule tasan 100 %. Tuloksien esittämisessä on käytetty validia prosenttilukua, mikä tarkoittaa sitä, että satunnaisia puuttuvia tietoja ei ole otettu mukaan tarkasteluun.

6.1 Mitä viihde-elektronisia laitteita lasten kodeissa on?

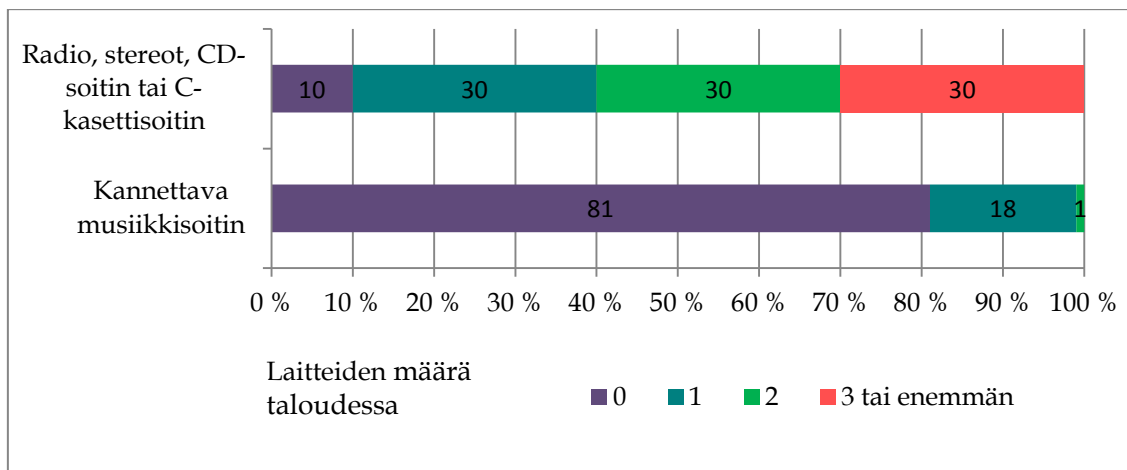
Televisiolaitteiden määrä 1–7-vuotiaiden lasten kodeissa on esitetty kuviossa 2. Televisio oli yleisin kotien viihde-elektroninen laite. Lapsista 99 prosentin (n = 72) kotona oli vähintään yksi televisio. Televisioiden määrä kodeissa vaihteli 0 ja 5 viiden välillä. Televisioita oli lasten kotona määrällisesti paljon verrattuna muihin laitteisiin: 55 prosentissa (n = 40) kodeista televisioita oli kaksi tai enemmän. Projektori tai videotykki oli kymmenessä prosentissa (n = 7) kodeista.

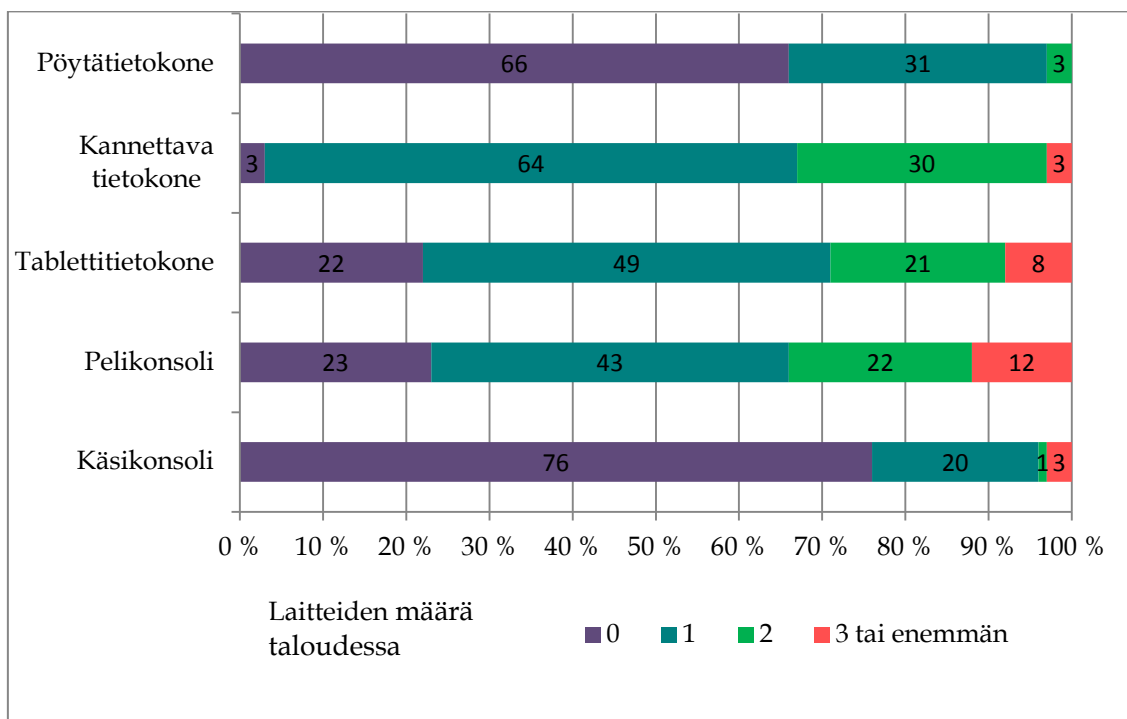
KUVIO 2. Televisiolaitteiden määrä 1–7-vuotiaiden lasten kodeissa

Televisio-ohjelmien tallennusväline oli 77 prosentissa (n = 56) 1–7-vuotiaiden lasten kodeista. Televisio-ohjelmien tallennusvälineiden määrä vaihteli 0 ja 4 välillä. Kaksi tai useampi tallennusväline löytyi 29 prosentin (n = 21) kodista. DVD- tai Blu-ray-soitin oli 83 prosentissa (n = 61) kodeista ja viidennessä (20 %, n = 15) kodeista niitä oli kaksi tai enemmän. Näiden laitteiden määrä vaihteli 0 ja 3 välillä. VHS-nauhurit olivat televisioon liitettävistä mediasoittimista harvinaisimpia: sellainen oli 23 prosentissa (n = 17) kodeista.

Musiikkilaitteista radiot, stereot, CD-soittimet ja C-kasettisoittimet laskettiin yhdeksi laiteryhmäksi (ks. kuvio 3). Näiden laitteiden määrä vaihteli kodeissa 0 ja 10 välillä ja 90 prosentissa (n = 66) kodeista oli ainakin yksi näistä laitteista: 30 prosentissa (n = 22) kodeista oli yksi laite, 30 prosentissa (n = 22) kaksi laitetta ja 30 prosentissa (n = 22) laitteita oli kolme tai enemmän. Joku kannettava musiikkisoitin oli 19 prosentissa (n = 14) perheistä.

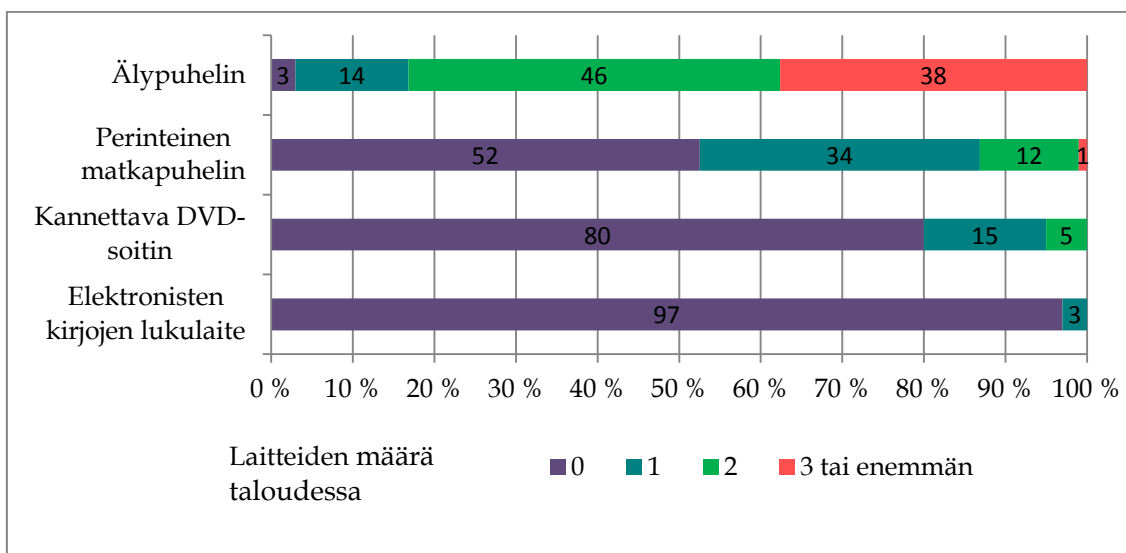

KUVIO 3. Musiikkilaitteiden määrä 1-7-vuotiaiden lasten kodeissa

KUVIO 4. Pelilaitteiden määrä 1-7-vuotiaiden lasten kodeissa

Pelilaitteiden määrä 1-7-vuotiaiden lasten kodeissa on esitetty kuviossa 4. Vähintään yksi pöytätietokone oli reilussa kolmanneksessa kodeista (34 %, n = 25). Kannettavat tietokoneet ja tablettitietokoneet olivat huomattavasti yleisempiä: 97 prosentissa (n = 70) kodeista oli vähintään yksi kannettava tietokone, ja yksi tai useampi tablettitietokone oli 78 prosentissa (n = 57) kodeista. Kannettavien tietokoneiden ja tablettitietokoneiden määrä kodeissa vaihteli 0 ja 3 välillä. Vähintään yksi pelikonsoli oli 77 prosentissa (n = 57) kodeista. Pelikonsolien määrä kodeissa vaihteli 0 ja 4 välillä. Ainakin yksi käsikonsoli löytyi vajaasta neljänneksestä kodeista (24 %, n = 18). Käsikonsolien määrä kodeissa vaihteli 0 ja 5 välillä.

KUVIO 5. Muiden kannettavien laitteiden määrä 1-7-vuotiaiden lasten kodeissa

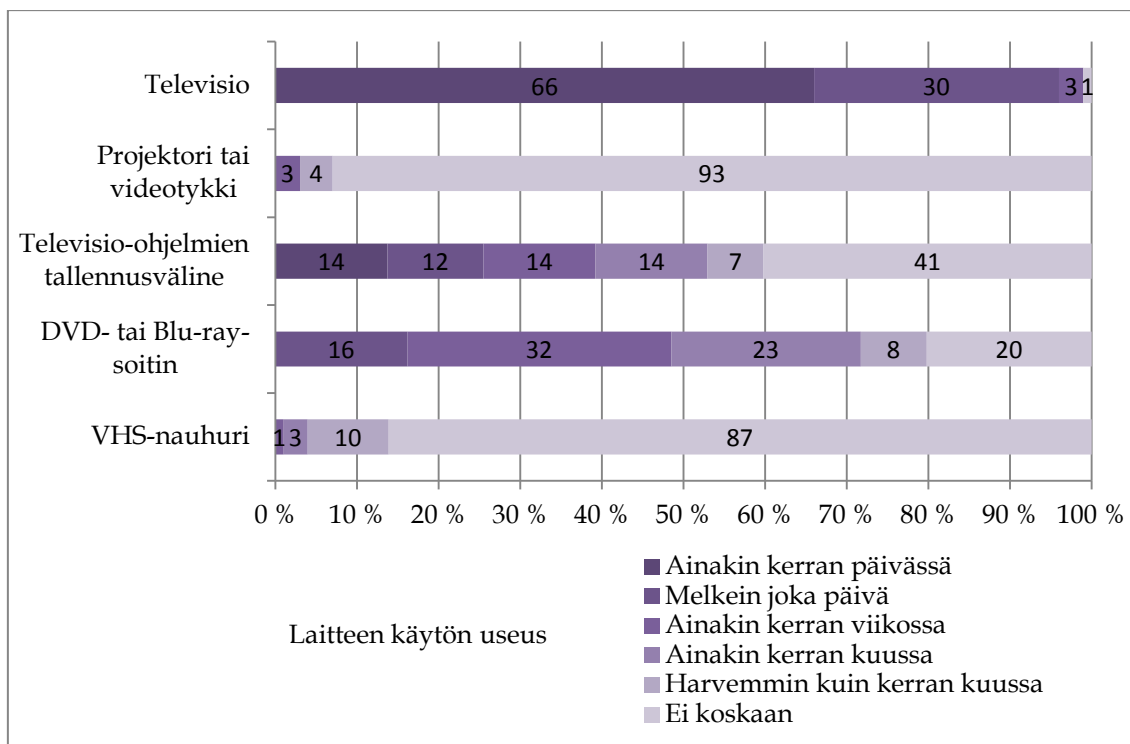
Muiden kannettavien laitteiden määrät 1-7-vuotiaiden lasten kodeissa on esitetty kuviossa 4. Ainakin yksi älypuhelin löytyi lähes jokaisesta kodista (98 %, n = 72) ja laitteiden määrä vaihteli 0 ja 5 välillä. Yleisin älypuhelin määrä oli kaksi taloudessa. Ainakin yksi perinteinen matkapuhelin oli vajaassa puolessa kodeista (47 %, n = 35). Perinteisten puhelinten määrä kodeissa vaihteli 0 ja 3 välillä. Kaikissa kodeissa oli ainakin yksi älypuhelin tai perinteinen matkapuhelin. Ainakin yksi kannettava DVD-soitin löytyi viidesosasta kodeista (20 %, n = 15). Viidessä prosentissa (n = 4) kodeista niitä oli kaksi. Kaikkein vähiten lasten kotona oli elektronisten kirjojen lukulaitteita. Vain kolmessa prosentissa (n = 2) kodeista oli sellainen.

Lapsen ikä oli Kurskal-Wallisin H-testin mukaan yhteydessä ainoastaan älypuhelimien määrään taloudessa ($H(2) = 7.748, p = .021$): 1–3-vuotiaiden lasten kodeissa oli vähemmän älypuhelimia kuin vanhempien lasten kodeissa. Lapsen sukupuoli oli yhteydessä ainoastaan kannettavien DVD-soittimien määrään taloudessa: poikien kodeissa oli hieman enemmän näitä laitteita kuin tyttöjen kodeissa ($U = 835, p = .018$). Lapsen ikä ja sukupuoli eivät olleet yhteydessä muiden laitteiden määriin taloudessa.

6.2 Kuinka usein lapset käyttävät viihde-elektronisia laitteita kotonaan?

Televisiolaitteiden käytön useus 1–7-vuotiaiden lasten keskuudessa on esitetty kuviossa 6. Lapset käyttivät televisiota useammin kuin mitään muuta tutkituista viihde-elektronisista laitteista. Kaikista lapsista televisiota katsoi ainakin kerran päivässä 66 % ($n = 49$) ja melkein joka päivä 30 % ($n = 22$). Kolme prosenttia ($n = 2$) lapsista katsoi televisiota ainakin kerran viikossa ja yksi prosentti ($n = 1$) lapsista ei katsonut koskaan televisiota kotona. Kaikki ne lapset, joiden kotona oli televisio, katsoivat sitä vähintään kerran viikossa. Projektoria tai videotykkiä käytti ainakin kerran viikossa kolme prosenttia ($n = 2$) kaikista lapsista ja harvemmin kuin kerran kuussa neljä prosenttia ($n = 3$) lapsista. Loput 93 % ($n = 69$) eivät koskaan käyttäneet videotykkiä tai projektoria kotonaan.

Televisio-ohjelmien tallennusvälinettä käytti 61 % ($n = 44$) kaikista lapsista kotonaan ainakin joskus: 14 % ($n = 10$) käytti sitä ainakin kerran päivässä, 12 % ($n = 9$) melkein joka päivä, 14 % ($n = 10$) ainakin kerran viikossa, 14 % ($n = 10$) ainakin kerran kuussa ja seitsemän prosenttia ($n = 5$) harvemmin. Lapsista 41 % ($n = 30$) ei käyttänyt televisio-ohjelmien tallennusvälinettä kotona koskaan.

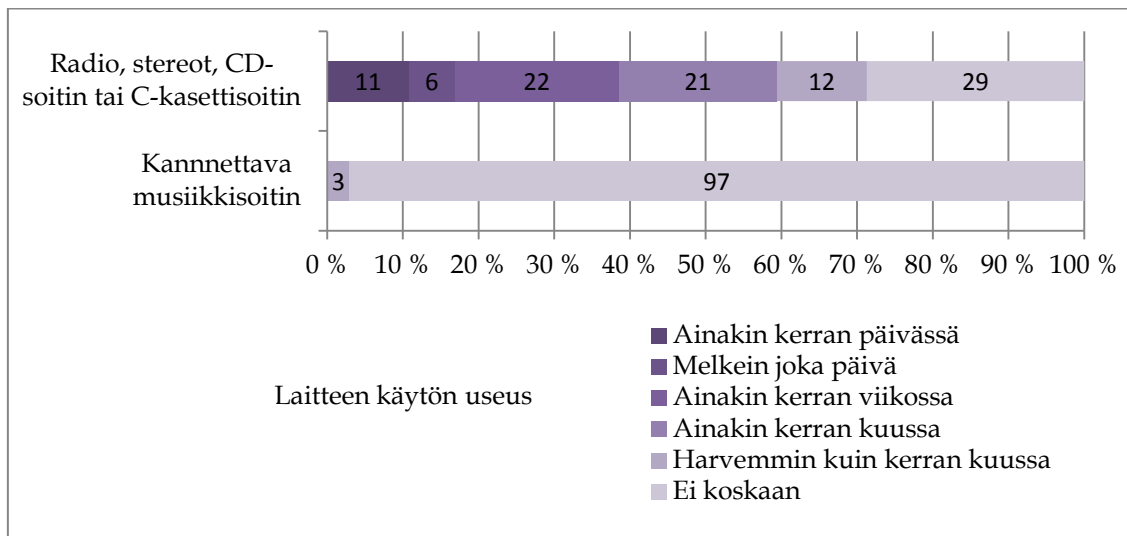

KUVIO 6. Televisiolaitteiden käytön useus kotona 1-7-vuotiaiden lasten keskuudessa

DVD- tai Blu-ray-soitinta käytti kotonaan ainakin joskus 79 % (n = 59) 1-7-vuotiaista. Lapsista 16 % (n = 12) käytti sitä melkein joka päivä, 32 % (n = 24) ainakin kerran viikossa, 23 % (n = 17) ainakin kerran kuussa ja kahdeksan prosenttia (n = 6) harvemmin. Viidennes lapsista (20 %, n = 15) ei käyttänyt laitetta kotona koskaan. VHS-nauhuria käytti kotonaan 13 % lapsista (n = 10). VHS-nauhuria käytti ainakin kerran viikossa yksi prosentti lapsista (n = 1), ainakin kerran kuussa kolme prosenttia lapsista (n = 2) ja harvemmin kuin kerran kuussa kymmenen prosenttia lapsista (n = 7). Lapsista 87 % (n = 64) ei käyttänyt VHS-nauhuria kotonaan.

Lapsista 71 % (n = 52) käytti radiota, stereoita, CD-soitinta tai C-kasettisoitinta kotonaan ainakin joskus (ks. kuvio 7). Jotakin näistä laitteista käytti ainakin kerran päivässä 11 % (n = 8) lapsista, melkein joka päivä kuusi prosenttia (n = 4) lapsista, ainakin kerran viikossa 22 % (n = 16) lapsista, ainakin kerran kuussa 21 % (n = 15) lapsista ja harvemmin kuin kerran kuussa 12 % (n = 9) lapsista. Lapsista 29 % (n = 21) ei käyttänyt näitä laitteita kotona koskaan.

Kannettavia musiikkilaitteita lapset käyttivät erittäin vähän: vain kaksi lasta (3 %) käytti kannettavaa musiikkilaitetta ja hekin harvemmin kuin kerran kuussa.

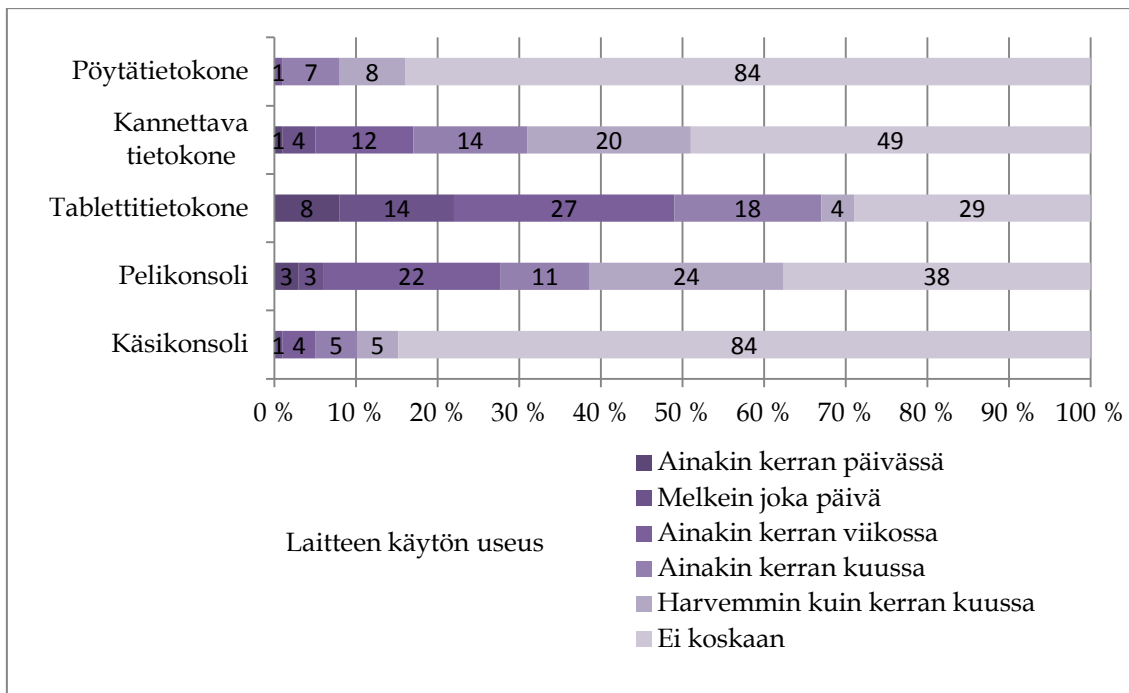

KUVIO 7. Musiikkilaitteiden käytön useus kotona 1-7-vuotiaiden lasten keskuudessa

Kuviossa 8 on esitetty 1-7-vuotiaiden lasten pelilaitteiden käytön useus kotona. Pöytätietokonetta lapset käyttivät tietokoneista kaikkein vähiten: sitä käytti ainakin joskus 16 % lapsista (n = 12). Lapsista pöytätietokonetta käytti ainakin kerran viikossa yksi prosentti (n = 1), ainakin kerran kuussa seitsemän prosenttia (n = 5) ja harvemmin kahdeksan prosenttia (n = 6) lapsista. Lapsista 84 % ei käyttänyt pöytätietokonetta kotona koskaan.

Kannettavaa tietokonetta käytti ainakin joskus noin puolet lapsista (51 %, n = 38). Sitä käytti ainakin kerran päivässä yksi prosentti (n = 1), melkein joka päivä neljä prosenttia (n = 3), ainakin kerran viikossa 12 % (n = 9), ainakin kerran kuussa 14 % (n = 10) ja harvemmin viidennes (20 %, n = 15) lapsista.

Tablettitietokone oli pelaamiseen sopivista laitteista yleisimmin käytössä 1-7-vuotiaiden lasten keskuudessa. Lapsista 71 % (n = 52) käytti sitä kotona ainakin joskus. Tablettitietokonetta käytti ainakin kerran päivässä kahdeksan prosenttia (n = 6), melkein joka päivä 14 % (n = 10), ainakin kerran viikossa 27 % (n = 20), ainakin kerran kuussa 18 % (n = 13) ja harvemmin neljä prosenttia (n = 3). Tablettitietokonetta ei käyttänyt kotona koskaan 29 % (n = 21) lapsista.

KUVIO 8. Pelilaitteiden käytön useus kotona 1–7-vuotiaiden lasten keskuudessa

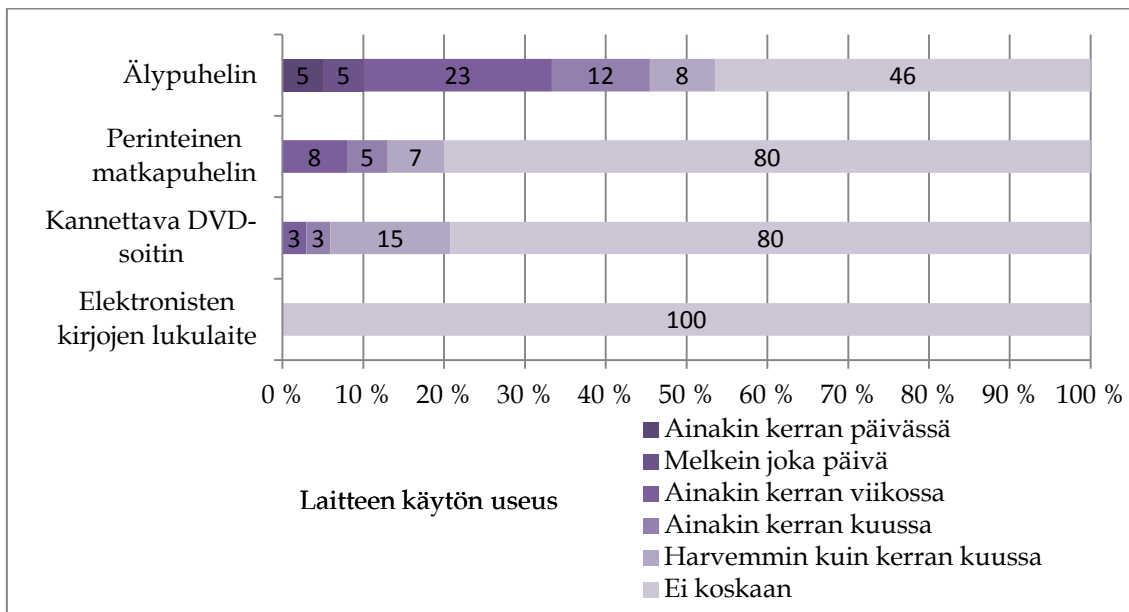
Pelikonsolia käytti kotona ainakin joskus 63 % ($n = 46$) lapsista. Sitä käytti ainakin kerran päivässä kolme prosenttia ($n = 2$), melkein joka päivä kolme prosenttia ($n = 2$), ainakin kerran viikossa 22 % ($n = 16$), ainakin kerran kuussa 11 % ($n = 8$) ja harvemmin kuin kerran kuussa 24 % ($n = 18$). Lapsista 38 % ($n = 28$) ei käyttänyt pelikonsolia kotona lainkaan.

Käsikonsolia käytti kotona yhteensä 15 % ($n = 12$) lapsista. Melkein joka päivä sitä käytti 1 prosentti lapsista ($n = 1$), ainakin kerran viikossa 4 prosenttia lapsista ($n = 3$), ainakin kerran kuussa viisi prosenttia lapsista ($n = 4$) ja harvemmin viisi prosenttia lapsista ($n = 4$). Käsikonsolia ei käyttänyt kotona 84 % lapsista ($n = 62$).

Muiden laitteiden käytön useus kotona 1–7-vuotiaiden lasten keskuudessa on esitetty kuviossa 9. Yli puolet lapsista (53 %, $n = 40$) käytti älypuhelinia kotona. Ainakin kerran päivässä sitä käytti viisi prosenttia ($n = 4$), melkein joka päivä viisi prosenttia ($n = 4$), ainakin kerran viikossa 23 % ($n = 17$), ainakin kerran kuussa 12 % ($n = 9$) ja harvemmin kahdeksan prosenttia ($n = 6$) lapsista. Perinteistä matkapuhelinta käytti kotona viidennes lapsista (20 %, $n = 15$). Ainakin kerran viikossa sitä käytti kahdeksan prosenttia ($n = 6$) lapsista, kerran kuussa

viisi prosenttia ($n = 4$) lapsista ja harvemmin seitsemän prosenttia ($n = 5$) lapsista. Lapsista 80 % ($n = 59$) ei käyttänyt perinteistä matkapuhelinta kotonaan.

KUVIO 9. Muiden laitteiden käytön useus kotona 1-7-vuotiaiden lasten keskuudessa

Kannettavaa DVD-soitinta käytti kotona reilu viidennes (21 %, $n = 15$) 1-7-vuotiaista lapsista. Sitä käytti ainakin kerran viikossa kolme prosenttia ($n = 2$) lapsista, ainakin kerran kuussa kolme prosenttia ($n = 2$) ja harvemmin 15 % ($n = 11$) lapsista. Suurin osa lapsista (80 %, $n = 58$) ei käyttänyt kannettavaa DVD-soitinta kotonaan. Elektronisten kirjojen lukulaitetta taas ei käyttänyt kotona yksikään lapsista.

Lapsen sukupuoli ei ollut yhteydessä minkään laitteen käytön useuteen tilastollisesti merkitsevästi, kun tarkasteluun otettiin mukaan kaikki 1-7-vuotiaat lapset. Tyttöjen ja poikien laitteiden käytön eroja esiintyi kuitenkin, kun tarkasteltiin käytön useutta eri ikäryhmissä. Iältään 6-7-vuotiaiden keskuudessa pojat käyttivät pelikonsolia samanikäisiä tyttöjä useammin ($U = 133.5$, $p = .025$): Pelikonsolia käytti kerran viikossa tai useammin yli puolet (55 % $n = 12$) 6-7-vuotiaista pojista. Saman ikäisistä tytöistä pelikonsolia käytti vähintään kerran viikossa 15 % ($n = 3$). Sukupuoliero tuli esiin myös tablettitietokoneen käytössä 4-5-vuotiailla lapsilla. Pojat käyttivät tässä iässä tablettitietokonetta tyttöjä useammin ($U = 61$, $p = .034$). Iältään 4-5-vuotiaista pojista 79 % käytti tablettitieto-

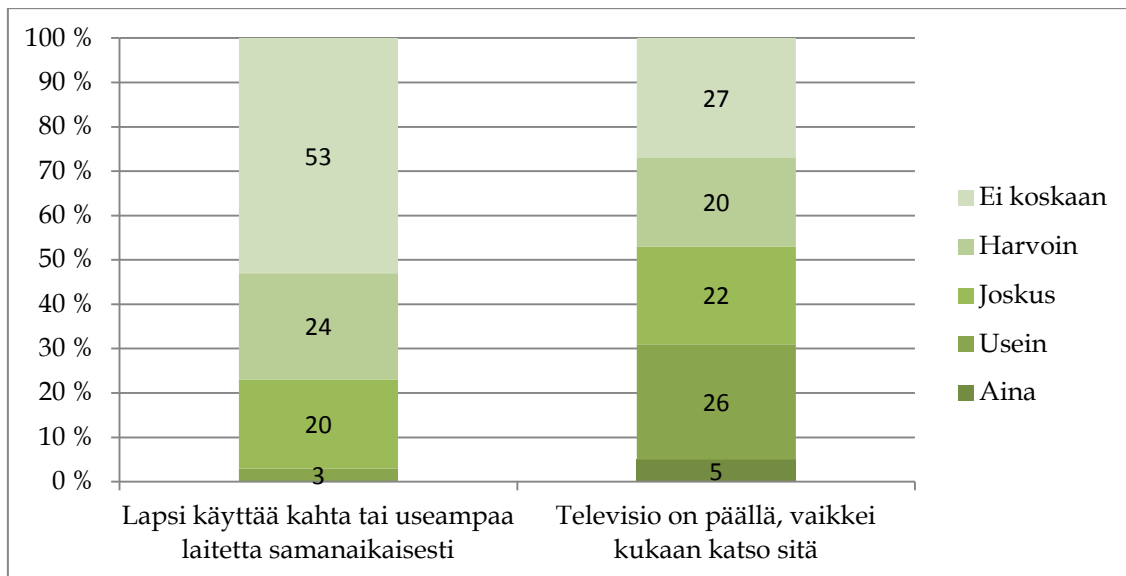
konetta kerran viikossa tai useammin. Samanikäisistä tytöistä tablettitietokonetta käytti yhtä usein puolet (50 %).

Lapsen ikä oli yhteydessä lähes kaikkien pelilaitteiden ja matkapuhelinten käytön useuteen. Iältään 6-7-vuotiaat lapset käyttivät kannettavaa tietokonetta ($H(2) = 6.872, p = .032$) ja käsikonsolia ($H(2) = 6.361, p = .042$) useammin kuin 1-3-vuotiaat lapset. Tablettitietokoneen käytön yhteys lapsen ikään tuli puolestaan esiin kahden nuorimman ikäryhmän välillä: 4-5-vuotiaat lapset käyttivät tablettitietokonetta useammin kuin 1-3-vuotiaat lapset ($H(2) = 10.827, p = .004$). Lapsen ikä oli myös yhteydessä pelikonsolin käytön useuteen: 1-3-vuotiaat lapset käyttivät pelikonsolia harvemmin kuin vanhemmat lapset ($H(2) = 14.955, p = .01$). Iältään 6-7-vuotiaat lapset käyttivät älypuhelinta ($H(2) = 13.848, p = .001$) ja perinteistä matkapuhelinta ($H(2) = 11.884, p = .003$) useammin kuin nuoremmat lapset.

6.3 Ovatko lapsen ikä ja sukupuoli sekä kodin viihde-elektroninen ympäristö yhteydessä laitteiden simultaanikäyttöön?

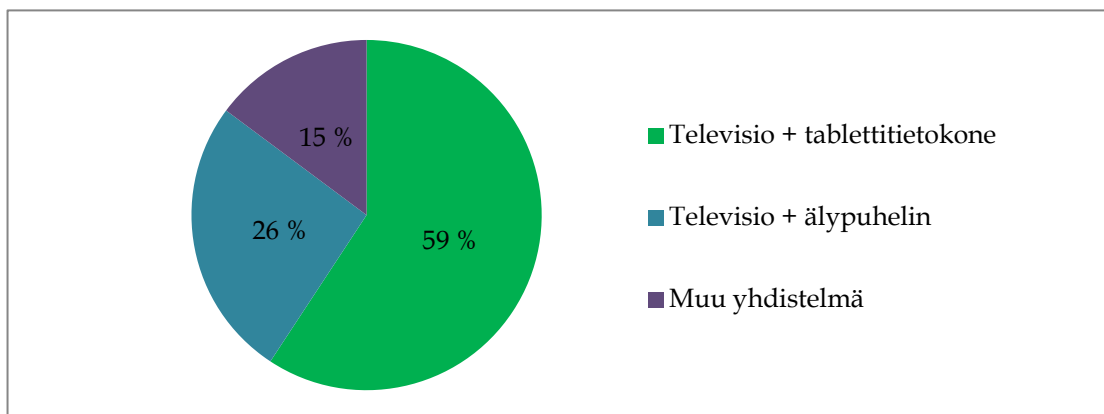
Viihde-elektroniikan simultaanikäyttö tarkoittaa tässä tutkimuksessa usean erilaisen mediasisällön seuraamista yhtäaikaisesti. Televisio ja siihen liitettävät laitteet (esimerkiksi DVD-soitin tai pelikonsoli) laskettiin tällöin yhdeksi laitteeksi: esimerkiksi pelikonsolin käyttöä television kautta ei laskettu simultaanikäytöksi.

Melkein puolet (47 %, $n = 35$) 1-7-vuotiaista lapsista harrasti viihde-elektronisten laitteiden simultaanikäyttöä ainakin joskus (ks. kuvio 10). Useampaa kuin yhtä laitetta samanaikaisesti käytti usein kolme prosenttia ($n = 2$) lapsista, joskus viidennes lapsista (20 %, $n = 15$) ja harvoin lähes neljäs (24 %, $n = 18$) lapsista. Lapsen iällä ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä simultaanikäytön useuteen ($H(2) = .661, p = .719$). Poikien keskuudessa viihde-elektroniikan simultaanikäyttöä esiintyi hieman useammin kuin tyttöjen keskuudessa ($U = 496.5, p = .025$).

KUVIO 10. Simultaanikäytön ja television jatkuvan päällä pitämisen useus 1-7-vuotiaiden lasten kodeissa

Simultaanikäytön useus korreloi positiivisesti sen kanssa, kuinka usein kotona pidetään televisiota päällä, vaikkei kukaan katso sitä ($r_s = .455$, $p < .001$). Niissä kodeissa, joissa televisio oli usein auki, vaikkei kukaan katso sitä, lapset harrastivat enemmän viihde-elektronikan simultaanikäyttöä kuin muissa kodeissa. Viihde-elektronisista laitteista televisioiden ($H(2) = 8.648$, $p = .013$), televisio-ohjelmien tallennusvälineiden ($H(2) = 15.090$, $p = .001$) ja älypuhelimien ($H(2) = 7.665$, $p = .022$) määrä kodissa oli yhteydessä simultaanikäytön useuteen: Lapset, joiden kotona oli alle kaksi televisiota, harrastivat simultaanikäyttöä harvemmin kuin lapset, joiden kotona televisioita oli kolme tai enemmän. Samoin lapset, joiden kotona oli vähintään kaksi televisio-ohjelmien tallennusvälinettä, harrastivat simultaanikäyttöä useammin kuin lapset, joiden kotona kyseistä laitetta ei ollut. Niissä kodeissa, joissa oli alle kaksi älypuhelimia, simultaanikäyttöä esiintyi harvemmin kuin kodeissa, joissa älypuhelimia oli kolme tai enemmän. Kodeissa, joissa oli yksi tai useampi tablettitietokone, simultaanikäyttöä esiintyi useammin kuin kodeissa, joissa ei ollut tablettitietokonetta ($U = 600$, $p = .035$).

KUVIO 11. Yleisimmät 1-7-vuotiaiden käyttämät laiteyhdistelmät viihde-elektronikan simultaanikäytön aikana

Kaikki lapset, jotka harrastivat viihde-elektronikan simultaanikäyttöä, käyttivät korkeintaan kahta laitetta samanaikaisesti. Vanhemmista 36 % (n = 27) vastasi kysymykseen, joka käsitteli yleisintä laiteyhdistelmää simultaanikäytön aikana (kuvio 11). Yleisin 1-7-vuotiaiden lasten tapa käyttää kahta laitetta yhtä aikaa oli television ja tablettitietokoneen käytön yhdistäminen (59 %, n = 16). Älypuhelimien ja television käyttäminen yhtä aikaa oli toinen suosittu simultaanikäytön tapa (26 %, n = 7). Muut yhdistelmät sisälsivät neljä erilaista yksittäistä havaintoa, jotka olivat television käytön yhdistäminen CD-soittimen tai käsikonsolin käyttöön, älypuhelimien käytön yhdistäminen CD-soittimen käyttöön sekä DVD-soittimen käytön yhdistäminen tabletin tai puhelimen käyttöön. Televisiota käytettiin siis yleisimmin simultaanikäytön yhteydessä: simultaanikäyttöä koskevista vastauksista 97 % (n=35) sisälsi television.

7 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan tämän tutkimuksen tuloksia suhteessa aikaisempiin suomalaisiin ja kansainvälisiin tutkimuksiin. Lisäksi pohditaan tämän tutkimuksen rajoitteita ja vahvuuksia sekä esitetään johtopäätöksiä ja jatkotutkimushaasteita tämän tutkimusten tulosten pohjalta.

7.1 Tulosten tarkastelua

Tämän tutkimuksen keskeisin tulos oli se, että viihde-elektroniikan simultaanikäyttöä esiintyi jo päiväkotikäikäisten lasten keskuudessa. Niissä kodeissa, joissa televisiota pidettiin usein auki, vaikkei kukaan katsonut sitä, päiväkotikäikäiset lapset harrastivat enemmän simultaanikäyttöä kuin muissa kodeissa. Toinen keskeinen tutkimustulos oli, että televisio oli lasten keskuudessa eniten käytetty viihde-elektroninen laite ja se oli myös simultaanikäytön kohteena useammin kuin mikään muu laite. Kolmantena keskeisenä tuloksena oli, että vanhemmat lapset käyttivät pelilaitteita ja matkapuhelimia nuorempia useammin.

Viihde-elektroniikan simultaanikäyttö pienten lasten keskuudessa oli tämän tutkimuksen mukaan yllättävän yleistä: lähes puolet 1-7-vuotiaista lapsista harrasti sitä ainakin silloin tällöin. Rideoutinkin (2011, 13) mukaan 5-8-vuotiaista lapsista simultaanikäyttöä harrasti ainakin silloin tällöin 51 %. Tämän tutkimuksen mukaan lapsen ikä ei kuitenkaan ollut yhteydessä simultaanikäytön useuteen, kuten olisi voinut olettaa. Toisin kuin nuoria koskevissa tutkimuksissa on havaittu (Rideout ym. 2010, 33; Roberts & Foehr 2008, 28-29) tämän tutkimuksen mukaan 1-7-vuotiaat pojat harrastivat simultaanikäyttöä samanikäisiä tyttöjä useammin. Tulos voi johtua siitä, että varsinkin 4-5-vuotiaat pojat käyttivät tablettitietokonetta useammin kuin samanikäiset tytöt. Niiden laitteiden määrä, joita simultaanikäytön aikana käytettiin eniten, olivat yhteydessä simultaanikäytön useuteen.

Lähes kolmannes tutkimukseen osallistuneista kodeista voitaisiin luokitella televisio-orientoituneiksi: melkein kolmasosassa (31 %) perheistä televisiota pidettiin auki aina tai usein, vaikkei kukaan katsonut sitä. Yhdysvalloissa luku oli hieman tätä suurempi (38 %) (Rideout 2013, 32). Kodin televisio-orientaatio oli yhteydessä siihen, kuinka usein lapsi käyttää useampaa kuin yhtä laitetta samanaikaisesti. Myös Rideout (2011, 19) on havainnut, että televisio-orientoituneissa kodeissa lapset ovat muita useammin median simultaanikäyttäjiä. Tämä simultaanikäytön ja televisio-orientaation yhteys voi johtua esimerkiksi siitä, että lapsi altistuu passiivisesti television kuvalle ja äänelle jotakin toista laitetta käyttäessään (vrt. Jago ym 2011). Tällaista passiivista television katselua esiintyy juuri televisio-orientoituneissa perheissä (Roberts ym. 2005, 46; Roberts & Foehr 2012, 25).

Kuten useissa muissakin pienten lasten mediankäyttöä koskevissa tutkimuksissa (Pääjärvi ym. 2011, 11; Rideout 2013, 17; Suoninen 2011, 15–16; Valkonen ym. 2005, 54), myös tässä tutkimuksessa televisio osoittautui suosituimmaksi laitteeksi lasten keskuudessa. Tämän tutkimuksen mukaan lapset katsoivat televisiota vielä useammin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa: 66 % käytti televisiota ainakin kerran päivässä, kun vastaavat luvut olivat Yhdysvalloissa 56 % (Rideout, 2013, 17) ja Suomessa 36 % (Suoninen 2014, 17). On kuitenkin huomioitava, että Suomea koskevassa luvussa (Suoninen 2014, 17) on laskettu vain televisio-ohjelmien katsomisen useutta niiden lähetysaikana, jolloin todellisuudessa televisiota käytetään useammin esimerkiksi tallennettujen ohjelmien katsomiseen. Tähän tutkimukseen osallistuneiden lasten ikäjakauma voi vaikuttaa television katselun useuteen. Suonisen (2014, 17) mukaan alle kaksivuotiaat katsovat nimittäin vähemmän kuvaohjelmia kuin vanhemmat lapset. Tässä tutkimuksessa alle kaksivuotiaita lapsia oli mukana vain kaksi (3 % kaikista osallistuneista), mikä voi olla syynä yleisempään television katseluun tässä kuin aikaisemmissa tutkimuksissa (Rideout 2013; Suoninen 2014).

Laitteiden määrät lasten kodissa olivat samansuuntaisia kuin aikaisemmissa suomalaistutkimuksissa lukuun ottamatta tablettitietokoneiden määrää (Suoninen 2011, 16; 2014, 13). Tablettitietokone oli tähän tutkimukseen osallis-

tuneiden lasten kodeissa yli kolmessa neljästä, kun taas Suonisen (2014, 16) mukaan sellainen oli 38 prosentissa suomalaisperheistä ja Rideoutin (2013, 31) mukaan Yhdysvalloissakin tablettitietokone oli vain 40 prosentissa perheistä. Poikkeava tulos voi johtua osaksi siitä, että tablettitietokoneet ovat viimeaikoina todella yleistyneet lapsiperheissä ja osaksi siitä, että tässä tutkimuksessa ei ole käytetty koko väestöä edustavaa satunnaisotantaa.

Mobiililaitteista erityisesti tablettitietokoneet ja älypuhelimet ovat osana jo pienten lasten arkea. Televisioiden, DVD- tai Blu-ray-soittimien, pelikonsolien, ei-kannettavien musiikkilaitteiden ja televisio-ohjelmien tallennusvälineiden ohella nämä olivat eniten käytettyjä laitteita pienten lasten keskuudessa: yli puolet lapsista käytti näitä laitteita kotona. Vähiten lapset käyttivät projektoreja tai videotykkejä, VHS-nauhureita, pöytätietokoneita, kannettavia musiikkilaitteita, käsikonsoleita ja elektronisten kirjojen lukulaitteita. Näitä käytti kotona alle viidennes lapsista. Useimmat näiden vähän käytettyjen laitteiden ominaisuuksista löytyvät uusimmista älypuhelimista ja tablettitietokoneista, mikä voi selittää näiden laitteiden vähäistä käyttöä. Toisaalta vähän käytettyjä laitteita oli kodeissa vähemmän kuin paljon käytettyjä laitteita: lapsi ei luonnollisesti voi käyttää laitetta kotona, jos sitä ei ole. Lisäksi esimerkiksi VHS-nauhurit ovat jo vanhentunutta teknologiaa, mikä selittää sekä niiden vähäistä määrää kodeissa että niiden vähäistä käyttöä.

Tämän tutkimuksen mukaan sukupuolieroja pelikonsolin käytössä ei ollut, kun kaikki 1–7-vuotiaat lapset huomioitiin. Kuitenkin vanhempien lasten kohdalla tulokset olivat samansuuntaisia Suonisen (2014, 36) ja Rideoutin (2013, 27) tutkimustulosten kanssa, joiden mukaan yli neljävuotiaat pojat käyttivät pelikonsolia tyttöjä useammin. Suonisen (2011, 37; 2014, 46–47) mukaan pieniä sukupuolieroja musiikinkuuntelun useudessa oli vielä vuosikymmenen vaihteessa, mutta vuonna 2013 niitä ei enää ollut havaittavissa. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat siis uudempaa havaintoa siitä, että sukupuolten välillä ei ole eroa musiikkilaitteiden käytön suhteen.

Kuten aiemmatkin tutkimukset (Suoninen 2014, 14; Rideout 2013, 15), myös tämä tutkimus tukee sitä havaintoa, että vanhemmat lapset käyttävät ko-

tona enemmän viihde-elektroniikkaa kuin nuoremmat lapset. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan näin oli lähes kaikkien pelilaitteiden ja matkapuhelinten kohdalla. Pöytätietokoneen ja musiikki- ja televisiolaitteiden käytön useuden suhteen eroja ikäryhmien välillä taas ei ollut. Musiikkilaitteiden käytön ei ole aiemminkaan havaittu Suomessa olevan ikäsidonnaista (Suoninen 2014, 46). Pöytätietokoneiden käytön suhteen eroja ikäryhmien välille ei syntynyt tässä tutkimuksessa todennäköisesti siitä syystä, että kaiken kaikkiaan 1–7-vuotiaat lapset käyttivät pöytätietokonetta kotona hyvin vähän.

7.2 Tutkimuksen rajoitteita ja vahvuuksia

Tutkimuksen heikkoutena voidaan pitää näyteaineistoa, jonka johdosta tutkimustuloksia ei voida yleistää. Lisäksi aineisto olisi voinut olla edustavampi, jos esimerkiksi alle kaksivuotiaita lapsia olisi ollut enemmän. Jos aineisto olisi kerätty esimerkiksi satunnaisesti valituista päiväkodeista, voisi tutkimustulokset yleistää koskemaan jyvaskyläläisiä lapsia. Useammalta paikkakunnalta kerätty aineisto taas olisi mahdollistanut tulosten yleistämisen kaikkiin suomalaisiin lapsiin. Tämä ei kuitenkaan ollut kandidaatin tutkielman resurssien takia mahdollista.

Tämän tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää rakennetun kyselylomakkeen onnistumista muutamaa kysymystä lukuun ottamatta (esim. kysymys 20, ks. liite 1). Seuraavissa tutkimuksissa laitteiden simultaanikäyttöä koskevia kysymyksiä kannattaisi lähestyä esimerkiksi erilaisten mediasisältöjen kautta: ”Kuinka usein lapsi seuraa mediasisältöjä useammalla kuin yhdellä laitteella samanaikaisesti?” Kyselylomakkeen rakentaminen aikaisempien tutkimusten pohjalta helpotti tulosten vertailua ja helpotti sopivien asteikkojen löytämistä suljetuille kysymyksille. Kokonaisuudessaan kyselylomake voidaan laskea tutkimuksen vahvuuksiin.

Toinen tutkimuksen vahvuus oli opiskelijakollegan kanssa tehty yhteistyö kyselylomakkeen rakentamisen ja tutkimuksen suunnittelun osalta. Parityökentelyn avulla löydettiin muun muassa mahdollisimman vähän päiväkoteja ja

vanhempia kuormittavat tavat tutkia lapsia. Tutkijatriangulaatio on myös tämän tutkimuksen vahvuutena: samasta aineistosta tehdyt kaksi tutkimusta tukevat toistensa luotettavuutta.

7.3 Johtopäätöksiä ja jatkotutkimushaasteita

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että lapset käyttävät kotona monenlaista viihde-elektroniikkaa ja he ovat ottaneet haltuunsa varsinkin uuden mobiilin teknologian, kuten älypuhelimet ja tablettitietokoneet. Lasten aktiivisuus viihde-elektroniikan käyttäjinä puoltaa näkemystä siitä, että mediakasvatus on tarpeen jo päiväkotikäisissä. Toisaalta kaikki kodin viihde-elektroniset laitteet eivät olleet päiväkotikäisten lasten käytössä: lähes kaikkien laitteiden kohdalla laitteita käyttävien lasten määrä oli pienempi kuin kotien määrä, jossa oli kyseinen laite.

Kuten Suoninen (2014, 5) totesi, pienten lasten mediankäytöstä tarvitaan lisää ajankohtaista tutkimustietoa. Pienten lasten mobiililaitteiden käyttöä olisi mielenkiintoista tutkia erikseen: Mihin kaikkeen lapset käyttävät laitteita ja millaisia mahdollisuuksia nämä laitteet voivat tarjota lapsille? Osa lapsista myös harrastaa jo päiväkotikäisenä viihde-elektroniikan simultaanikäyttöä ja siksi laitteiden simultaanikäytön tutkimusta pitäisi tehdä edustavalla otoksella myös Suomessa. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaankin hyödyntää esimerkiksi laajemman päiväkotikäisten lasten simultaanikäyttöä koskevan tutkimuksen suunnittelussa.

LÄHTEET

- Allardt, E., Numminen, M., Lehtinen, L., & Saloranta, P. 1986. *Facta 2001*: 18, ved-Ö. Porvoo: WSOY.
- American Academy of Pediatrics. 2011. Media use by children younger than 2 years. *Pediatrics* 128 (5), 1040-1045.
<http://pediatrics.aappublications.org/content/128/5/1040.full.pdf+html>.
 (Luettu 29.1.2015.)
- Comstock, G. & Scharrer, E. 2011. The use of television and other screen media. Teoksessa D. G. Singer & J. L. Singer (toim.) *Handbook of children and the media*. Second edition. Thousand Oaks, CA: Sage, 13-44.
http://www.sagepub.com/upm-data/41871_Singer_2e_Rev_Final_Proof_%28ch_1%29.pdf. (Luettu 23.3.2015.)
- Geist, E. A. 2012. A qualitative examination of two year-olds interaction with tablet based interactive technology. *Journal of Instructional Psychology* 39 (1), 26-35.
<http://search.proquest.com/docview/1081186339/fulltextPDF?accountid=11774>. (Luettu 28.1.2015.)
- Hirsjärvi, S. 2009a. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa S. Hirsjärvi, P. Remes & P. Sajavaara (toim.) *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi, 191-220.
- Hirsjärvi, S. 2009b. Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun perusmenetelmät. Teoksessa S. Hirsjärvi, P. Remes & P. Sajavaara (toim.) *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi, 191-220.
- Jago, R., Sebire, S. J., Gorely, T., Cillero, I. H. & Biddle, S. JH. 2011. "I'm on it 24/7 at the moment": A qualitative examination of multi-screen viewing behaviours among UK 10-11 year olds. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 8 (85).
<http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1479-5868-8-85.pdf>.
 (Luettu 26.3.2015.)
- Jago, R., Stamatakis, E., Gama, A., Carvalhal, I. M., Nogueira, H., Rosado, V. & Padez, C. 2012. Parent and child screen-viewing time and home media environment. *American Journal of Preventive Medicine* 43 (2), 150-158.

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S074937971200284X#>.
(Luettu 28.1.2015.)

Kirkorian, H. L., Pempek, T. A., Murphy, L. A., Schmidt, M. E. & Anderson D. R. 2009. The impact of background television on parent-child interaction. *Child Development* 80 (5), 1350-1359.

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-8624.2009.01337.x/epdf>. (Luettu 21.4.2015.)

Kotilainen, S. (toim.) 2011. Lasten mediabarometri 2010: 0-8-vuotiaiden mediankäyttö Suomessa. Helsinki: Mediakasvatusseura.

<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-6-9.pdf>.
(Luettu 28.1.2015.)

Kupiainen, R. 2002. Mediakokemuksia viihteen, mielihyvän ja nautinnon labyrinteissa. Teoksessa S. Sintonen (toim.) *Median sylissä: Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta*. Helsinki: Finn Lectura, 70-81.

Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. 2. korjattu painos. Helsinki: International Methelp.

Noppiari, E. 2014. Mobiilimuksut: Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 3. Tampereen yliopisto: Viestinnän, median ja teatterin yksikkö.

<http://www.uta.fi/cmt/index/mobiilimuksut.pdf>. (Luettu 14.4.2015.)

Noppiari, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. "Mä oon nyt online!": Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tiedotusopin laitoksen julkaisusarja, sarja: A 104/2008. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos, Journalismin tutkimusyksikkö.

Pääjärvi, S., Happonen, H. & Pekkala, L. 2012. Lapsiperheen mediakysely 2012: 0-12-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kotien mediakasvatus huoltajien kuvaamina. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus.

<https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mediakysely.pdf>. (Luettu 28.1.2015.)

Rideout, V. 2011. Zero to eight: Children's media use in America. A Common Sense Media Research Study.

http://www.ftc.gov/sites/default/files/documents/public_comments/california-00325%20A0/00325-82243.pdf. (Luettu 29.1.2015.)

Rideout, V. 2013. Zero to eight: Children's media use in America 2013. A Common Sense Media Research Study.

<https://www.common sense media.org/sites/default/files/research/zero-to-eight-2013.pdf>. (Luettu 29.1.2015.)

- Rideout, V. & Hamel, E. 2006. The media family: Electronic media in the lives of infants, toddlers, preschoolers and their parents. Kaiser family foundation. <https://kaiserfamilyfoundation.files.wordpress.com/2013/01/7500.pdf>. (Luettu 11.4.2015.)
- Rideout, V. J., Foehr, U. G. & Roberts, D. F. 2010. Generation M²: Media in the lives of 8 to 18-year-olds. A Kaiser Family Foundation Study. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED527859.pdf>. (Luettu 23.3.2015.)
- Roberts, D. F. & Foehr, U. G. 2008. Trends in media use. The Future of Children 18, (1), 11-37. http://muse.jhu.edu/journals/future_of_children/v018/18.1.roberts.pdf. (Luettu 29.1.2015.)
- Roberts, D. F., Foehr, U. G. & Rideout, V. 2005. Generation M: Media in the lives of 8-18 year-olds. A Kaiser Family Foundation Study. <https://kaiserfamilyfoundation.files.wordpress.com/2013/01/generation-m-media-in-the-lives-of-8-18-year-olds-report.pdf>. (Luettu 11.4.2015.)
- Schmidt, M. E, Pempek, T. A., Kirkorian, H. L., Lund, A. F. & Anderson, D. R. 2008. The effects of background television on the toy play behavior of very young children. Child Development 79 (4), 1137-1151. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-8624.2008.01180.x/epdf>. (Luettu 21.4.2015.)
- Suoninen, A. 2004. Mediakielitaidon jäljillä: Lapset ja nuoret valikoivina mediankäyttäjinä. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 81: Jyväskylän yliopisto.
- Suoninen, A. 2011. Lasten mediankäytöt vanhempien kertomana. Teoksessa S. Kotilainen (toim.) Lasten mediabarometri 2010: 0-8-vuotiaiden lasten mediankäyttö Suomessa. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2011, 15-44. <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-6-9.pdf>. (Luettu 3.4.2015.)
- Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013: 0-8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>. (Luettu 28.1.2015.)
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. (Luettu 10.4.2015.)

- Valkonen, S., Pennonen, M. & Lahikainen A. R. 2005. Televisio pienten lasten arjessa. Teoksessa A. R. Lahikainen, P. Hietala, T. Inkinen, M. Kangassalo, R. Kivimäki & F. Mäyrä (toim.) *Lapsuus mediamaailmassa: Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*. Helsinki: Gaudeamus, 54–91.
- Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 103–127.
- Vandewater, E. A., Bickham, D. S., Lee, J. H, Cummings, H. M., Wartella, E. A. & Rideout, V. J. 2005. When the television is always on: Heavy television exposure and young children's development. *The American Behavioral Scientist* 48 (5), 562–577.
<http://abs.sagepub.com/content/48/5/562.full.pdf+html>. (Luettu 12.4.2015.)
- Vehkalahti, K. 2014. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Finn Lectura.
- Vilka, H. 2007. *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake ja saatekirje

Tässä tutkimuksessa on käytetty oheisen kyselylomakkeen kysymyksiä 1-6, 8-9, 11-12, 14-15, 18-21, 26-29. Ne on merkitty lomakkeeseen *-merkillä.

ARVOISAT HUOLTAJAT

Oheisen kyselyn avulla kartoitetaan päiväkotikäisten lasten viihde-elektroniikan käyttöä ja ruutuaikaa. Kyselylomakkeella kerätään aineisto kahteen Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustieteen kandidaatin tutkielmaan, jotka valmistuvat kevään 2015 aikana. Tutkielmien aiheet ovat:

- 1 Varhaiskasvatusikäisten lasten ruutuaika ja vanhempien näkemyksiä siitä
- 2 Päiväkotikäisten lasten viihde-elektroniikan käyttö kotona

Lomakkeen täyttämiseen menee aikaa vain noin 10 minuuttia.

Kyselylomakkeella tiedustellaan:

- Lapsen tiedot
- Viihde-elektroniset laitteet lapsiperheen kotona
- Lapsen laitteiden käytön määrä
- Lapsiperheen viihde-elektroniikan käyttötottumuksia
- Lomakkeen täyttäjän tiedot

Täyttäkää lomake yhden päiväkotikäisen lapsen osalta. Mikäli taloudessanne on useampi päiväkotikäinen lapsi, joka on saanut lomakkeen, toivoisimme Teidän täyttävän heistä jokaisesta oman lomakkeensa.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa täytetyistä kyselylomakkeista eikä valmiista kandidaatin tutkielmista.

**Vastaamalla oheiseen kyselyyn ja palauttamalla sen lapsenne päiväkotiryhmässä olevaan palautuslaatikkoon annatte luvan käyttää lomakkeen tietoja tutkimustarkoitukseen. Pyydämme Teitä palauttamaan lomakkeen keski-
viikkoon 11.3.2015 mennessä.**

Mikäli Teillä herää kysymyksiä lomakkeen täyttämisestä tai tutkimuksistamme, voitte olla meihin yhteydessä sähköpostitse tai puhelimitse.

Kiitos vastauksistanne ja vaivannäöstänne jo etukäteen!

Maria Alanko, opiskelija
Jyväskylän yliopisto,
Kasvatustieteiden tiedekunta,
Varhaiskasvatus
maria.s.m.alanko@student.jyu.fi
040 7771728

Veera Pylkkänen, opiskelija
Jyväskylän yliopisto,
Kasvatustieteiden tiedekunta,
Varhaiskasvatus
veera.k.pylkkanen@student.jyu.fi
044 5240893

LAPSEN TAUSTATIEDOT

1. ***Lapsen ikä:** _____v _____kk

2. ***Lapsen sukupuoli.** Ympyröikää sopiva vaihtoehto.

- 1 Tyttö
- 2 Poika
- 3 Muu
- 4 En halua vastata

3. ***Minkä ikäisiä muita lapsia taloudessanne asuu?** Ilmoittakaa muiden lasten syntymävuodet vanhimmasta lapsesta nuorimpaan:

---

4. ***Asuuko lapsi taloudessanne koko ajan vai osan ajasta?** Ympyröikää sopiva vaihtoehto.

- 1 Koko ajan
- 2 Yli puolet ajasta
- 3 Puolet ajasta
- 4 Alle puolet ajasta

TELEVISIO JA OHEISLAITTEET

5. ***Kuinka monta seuraavia laitteita taloudestanne löytyy?** Jos taloudestanne ei ole kyseistä laitetta, merkitkää lukumääräksi 0.

Laite	Lukumäärä
Televisio	
Projektori/videotykki	
TV-ohjelmien tallennusväline (esim. tallentava digiboksi, ulkoinen kovalevy)	
TV:een liitettävä pelikonsoli (esim. Playstation, Xbox, Nintendo Wii)	
DVD- tai Blu-ray-soitin	
VHS-nauhuri	

6. ***Kuinka usein lapsi käyttää seuraavia laitteita kotona?** Rastittakaa sopivin vaihtoehto.

Laite	Ainakin kerran päivässä	Melkein joka päivä	Ainakin kerran viikossa	Ainakin kerran kuussa	Harvemmin kuin kerran kuussa	Ei koskaan
Televisio						
Projektor/ video-tykki						
TV-ohjelmien tallennusväline						
TV:een liitettävä pelikonsoli						
DVD- tai Blu-ray-soitin						
VHS-nauhuri						

7. **Kuinka paljon aikaa lapsi käytti television ja edellä mainittujen oheislaitteiden ääressä yhteensä?** Merkitkää 0, jos ei lainkaan.

Edellisenä arkipäivänä* _____ tuntia _____ minuuttia päivässä

Edellisenä vapaapäivänä* _____ tuntia _____ minuuttia päivässä

* Arkipäivällä tarkoitamme päivää, jolloin lapsi on päiväkodissa.

Vapaapäivällä tarkoitamme päiviä, jolloin lapsi ei ole päiväkodissa.

TIETOKONEET

8. ***Kuinka monta seuraavia laitteita taloudestanne löytyy?** Jos taloudestanne ei ole kyseistä laitetta, merkitkää lukumääräksi 0.

Laite	Lukumäärä
Pöytätietokone	
Kannettava tietokone	
Tablettitietokone** (esim. iPad, Android-tabletti, Windows-tabletti)	

** Huom. ei älypuhelin

9. ***Kuinka usein lapsi käyttää seuraavia laitteita kotona?** Rastittakaa sopivin vaihtoehto.

Laite	Ainakin kerran päivässä	Melkein joka päivä	Ainakin kerran viikossa	Ainakin kerran kuussa	Harvemmin kuin kerran kuussa	Ei koskaan
Pöytätietokone						
Kannettava tietokone						
Tablettitietokone						

10. **Kuinka paljon aikaa lapsi käytti seuraavien laitteiden ääressä?** (Merkitkää 0, jos ei lainkaan)

Laite	Edellisenä arkipäivänä	Edellisenä vapaapäivänä
Pöytätietokone	___tuntia ___minuuttia	___tuntia ___minuuttia
Kannettava tietokone	___tuntia ___minuuttia	___tuntia ___minuuttia
Tablettitietokone	___tuntia ___minuuttia	___tuntia ___minuuttia

MUUT KANNETTAVAT LAITTEET

11. ***Kuinka monta seuraavia laitteita taloudestanne löytyy?** Jos taloudestanne ei ole kyseistä laitetta, merkitkää lukumääräksi 0.

Laite	Lukumäärä
Älypuhelin (esim. kosketusnäytöllinen ja internetyhteydellä varustettu puhelin)	
Perinteinen matkapuhelin	
E-kirjojen lukulaite (esim. Kindle)	
Käsi­pelikon­so­li (esim. Nintendo DS, PSP)	
<u>Ruudulliset</u> digitaaliset soittimet (esim. Ipod Touch, Walkman)	
Kannettava DVD-soitin	

12. *Kuinka usein lapsi käyttää seuraavia laitteita kotona? Rastittakaa sopivin vaihtoehto.

Laite	Ainakin kerran päivässä	Melkein joka päivä	Ainakin kerran viikossa	Ainakin kerran kuussa	Harvemmin kuin kerran kuussa	Ei koskaan
Älypuhelin						
Perinteinen matkapuhelin						
E-kirjojen lukulaite						
Käsi­pelikonsoli						
<u>Ruudulliset digitaaliset soittimet</u>						
Kannettava DVD-soitin						

13. Kuinka paljon aikaa lapsi käytti seuraavien laitteiden ääressä? Merkitkää 0, jos ei lainkaan.

Laite	Edellisenä arkipäivänä	Edellisenä vapaapäivänä
Älypuhelin	___ tuntia ___ minuuttia	___ tuntia ___ minuuttia
E-kirjojen lukulaite	___ tuntia ___ minuuttia	___ tuntia ___ minuuttia
Käsi­pelikonsoli	___ tuntia ___ minuuttia	___ tuntia ___ minuuttia
<u>Ruudulliset digitaaliset soittimet</u>	___ tuntia ___ minuuttia	___ tuntia ___ minuuttia
Kannettava DVD-soitin	___ tuntia ___ minuuttia	___ tuntia ___ minuuttia

MUSIIKKILAITTEET

14. *Kuinka monta seuraavia laitteita taloudestanne löytyy? Jos taloudestanne ei ole kyseistä laitetta, merkitkää lukumääräksi 0.

Laite	Lukumäärä
<u>Ruuduton</u> kannettava musiikkisoitin (esim. Ipod Shuffle)	
Radio, stereot, Cd-soitin tai C-kasettisoitin	

15. *Kuinka usein lapsi käyttää seuraavia laitteita kotona? Rastittakaa sopivin vaihtoehto.

Laite	Ainakin kerran päivässä	Melkein joka päivä	Ainakin kerran viikossa	Ainakin kerran kuussa	Harvemmin kuin kerran kuussa	Ei koskaan
<u>Ruuduton</u> kannettava musiikkisoitin						
Radio, stereot, Cd-soitin tai C-kasettisoitin						

VIIHDE-ELEKTRONISTEN LAITTEIDEN KÄYTTÖTOTTUMUKSET

16. Missä muualla kuin kotona lapsella on mahdollisuus käyttää erilaisia ruutulaitteita?

Ottakaa huomioon seuraavat laitteet: televisio ja oheislaitteet, tietokoneet ja muut kannettavat laitteet. Ympyröikää kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 Autossa
- 2 Sukulaisten luona
- 3 Ystävän luona
- 4 Päiväkodissa
- 5 Harrastuksissa
- 6 Muualla, missä? _____
- 7 Ei missään muualla

17. Kuinka paljon aikaa lapsi käyttää päivittäin erilaisten ruutulaitteiden ääressä muualla kuin kotona? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Edellisenä arkipäivänä:

- 1 Alle 20 minuuttia
- 2 20-39 minuuttia
- 3 40-60 minuuttia
- 4 Yli tunti
- 5 En osaa sanoa

Edellisenä vapaapäivänä:

- 1 Alle 20 minuuttia
- 2 20-39 minuuttia
- 3 40-60 minuuttia
- 4 Yli tunti
- 5 En osaa sanoa

18. *Kuinka usein kotona ollessanne TV on päällä, vaikkei kukaan katsoisi sitä? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

1 Aina   2 Usein   3 Joskus   4 Harvoin   5 Ei koskaan

19. *Kuinka usein lapsi käyttää enemmän kuin yhtä aikaisemmin käsitellyistä laitteista samanaikaisesti? Huom. Laskekaa televisio ja sen kautta käytettävät oheislaitteet yhdeksi laitteeksi. Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

1 Aina   2 Usein   3 Joskus   4 Harvoin   5 Ei koskaan

20. *Jos lapsi käyttää useampaa laitetta samanaikaisesti, kuinka montaa laitetta hän silloin yleensä käyttää yhtä aikaa? Huom. Laskekaa televisio ja sen kautta käytettävät oheislaitteet yhdeksi laitteeksi. Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

- 1 Kahta
- 2 Kolmea
- 3 Useampaa kuin kolmea
- 4 Lapsi ei käytä useampaa laitetta samanaikaisesti

21. *Jos lapsi käyttää useampaa laitetta samanaikaisesti, mitä nämä laitteet ovat? Kirjoittakaa yleisin laiteyhdistelmä.

Esimerkki 1: dvd-soitin (*sisältää myös television*) + radio

Esimerkki 2: televisio (*sisältää vain television*) + tablettitietokone + cd-soitin

_____ + _____ + _____
+ _____

RUUTUAIKA

22. Vastasitte kysymyksissä 7, 10 ja 13 lastenne ruutuaikaa koskeviin kysymyksiin. Poikke-siko kysytty edellinen arki- tai vapaapäivä lapsen normaalista päivittäisen ruutuajan suhteen? Ympyröikää sopivin vaihtoehto sekä arki- että vapaapäivän osalta.

Edellinen arkipäivä

Edellinen vapaapäivä

1	Kyllä, enemmän ruutuaikaa kuin normaalisti	1
2	Kyllä, vähemmän ruutuaikaa kuin normaalisti	2
3	Päivä ei poikennut normaalista	3

23. Mikä on mielestänne sopiva päivittäinen kokonaisruutuaika eri-ikäisille lapsille?

Ottakaa huomioon seuraavat laitteet: televisio ja oheislaitteet, tietokoneet ja muut kannet-tavat laitteet.

Alle 2-vuotiaalle: _____ tuntia _____ minuuttia päivässä

2-4-vuotiaalle: _____ tuntia _____ minuuttia päivässä

5-7-vuotiaalle: _____ tuntia _____ minuuttia päivässä

24. Oletteko huomanneet ruutuajan pituudella olevan vaikutusta lapseenne? Esimerkiksi uneen, käyttöön tai leikkiin. Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

1 Kyllä

2 Ei

3 En osaa sanoa

25. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, mitä vaikutuksia olette havainneet?

TÄYTTÄJÄN TAUSTATIEDOT

Mikäli täyttäjiä on useampi, täyttäkää tiedot vain yhden täyttäjän osalta.

23. *Lomakkeen täyttäjä. Ympyröikää sopiva vaihtoehto.

1 Isä/isäpuoli

2 Äiti/ äitipuoli

3 Muu huoltaja

24. *Täyttäjän syntymävuosi.

_____

25. *Täyttäjän äidinkieli. Ympyröikää sopiva vaihtoehto.

1 Suomi

2 Ruotsi

3 Muu

26. *Täyttäjän koulutus. Ympyröikää sopiva vaihtoehto.

1 Ei koulutusta

2 Peruskoulu (kansakoulu/keskikoulu)

3 Toisen asteen koulutus (lukio/ammattikoulu)

4 Yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinto (alempi/ylempi, kandidaatti/maisteri)

5 Jatkotutkinto (lisenssiaatti, tohtori)

6 Muu, mikä? _____

Kysely päättyy tähän.

KIITOS VASTAUKSISTANNE!

Jokainen vastaus on meille erittäin tärkeä.